

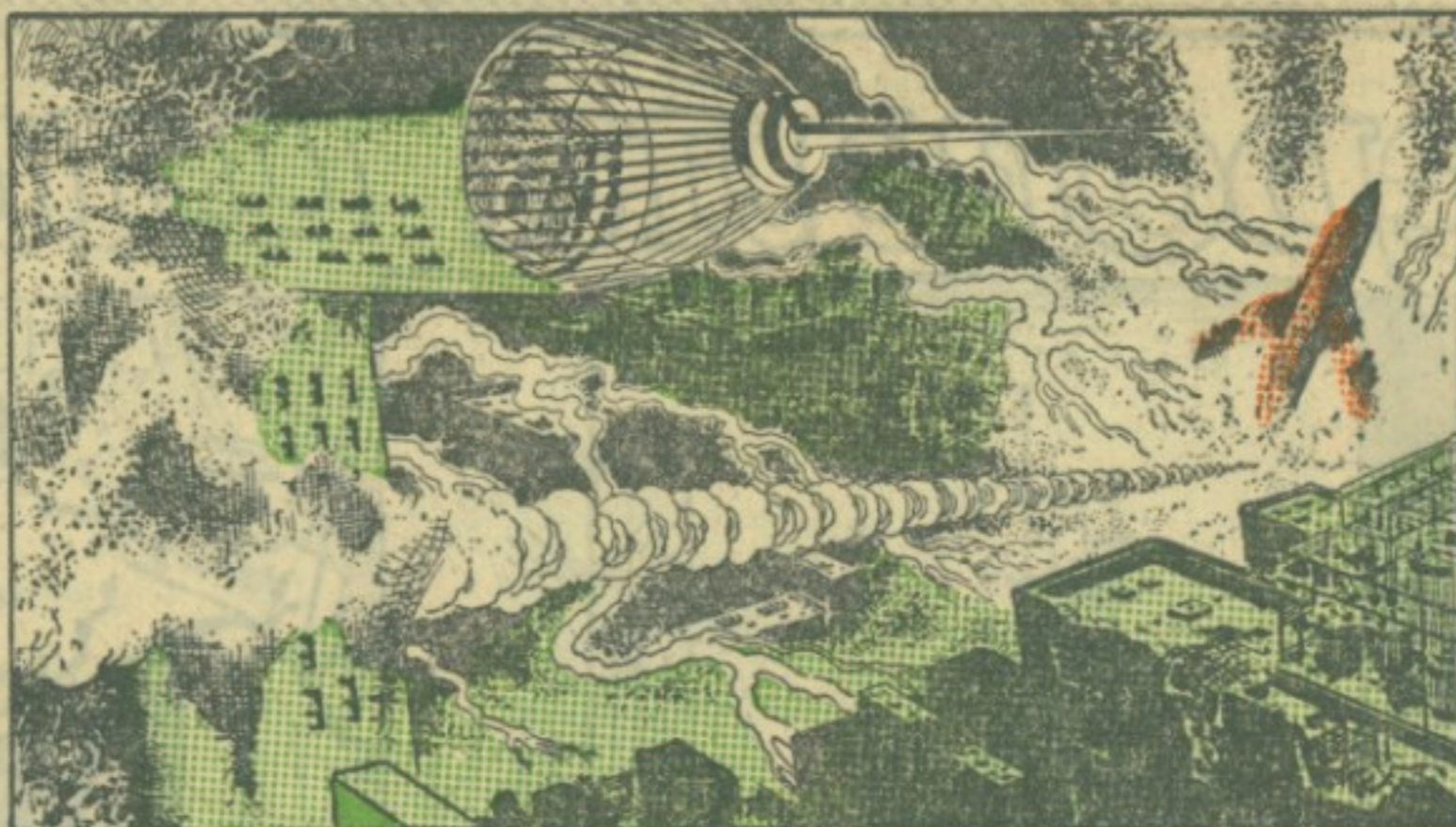
ПОЛИТИКИНИ ОВРАД ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXII — Број 441
Субота, 11 јун 1960 год.

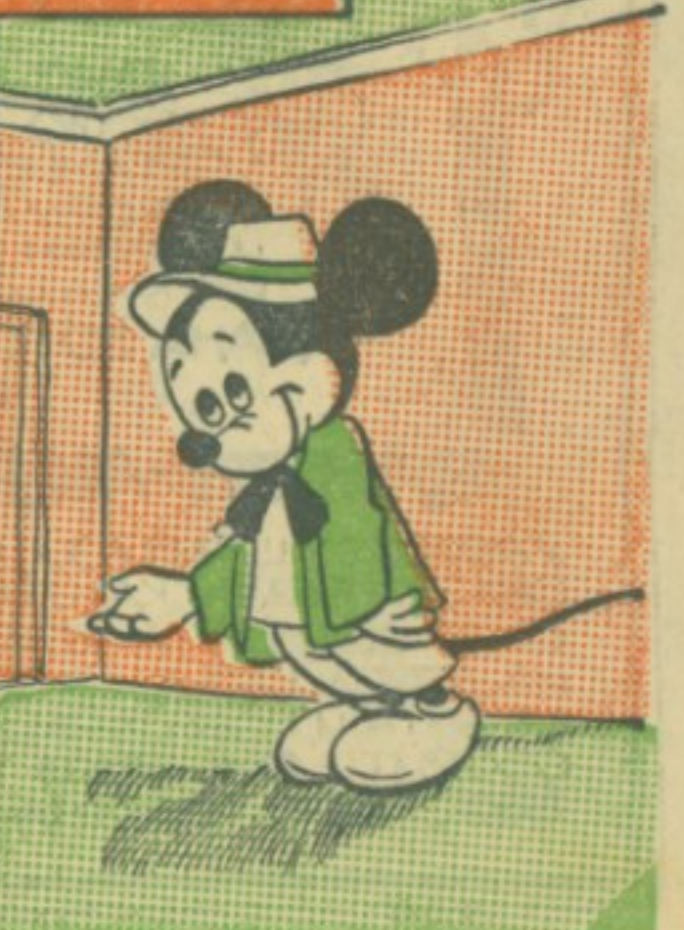
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

У ОВОМ БРОЈУ:

- КРОЗ НАШУ ЗЕМЉУ
- ТАЈНА МОРСКЕ МИНЕ — МЕДИЦИНА — НАУКА И ТЕХНИКА — ЗАНИМЉИВОСТИ
- НАПАД ТИГРА

СТРИПОВИ:
Пут у средњите земље, Паја, Мики, Бим и Бум, Флаш Гордон, Попај, Тоби Талер

»ДРВО ЖИВОТА«

БРАЗИЛИЈАНСКО „ДРВО ЖИВОТА“ — КАРНАУБА ПАЛМА ОПИРЕ СЕ ВРЕМЕНСКИМ ПРОМЕНАМА И ДАЈЕ МНОГЕ КОРИСНЕ ПРОДУКТЕ

Уколико је ваздух сувљи и топлији, утолико је и слој воска дебљи.

Многобројне користи

„Дрво живота“ потпуно за службује овај назив јер пружа многобројне користи преко целе године. Животиње се хране његовим новим лишћем и младим изданцима. Срж ове биљке је веома хранљива јер садржи готово 90% скроба. Из корена карнаубе добија се екстракт, сличан екстракту сапарине, биљке са Јамајке, који се, поред осталог, употребљава и у медицини. Биљни сок даје хранљив вински напитак и сирће.

Чак и плод карнаубе, сличан урми, који виси у гроздовима, служи као храна животињама, а када се потпуно осуши може да се самеле у брашно. Семе се користи уместо кафе. Веома тврдо и као импрегнирано стабло се може употребити као одлична грађа за мостове и разне подводне конструкције, а такође и за телефонске стубове. Бразилијанци, који карнаубу палму употребљавају при изградњи кућа као грађевински материјал, такође је користе и као изврсно огревно дрво.

Мада је њен восак најскупоценији продукт, њено лишће и други лиснати делови обложени њиме имају многоструку употребу. Практично сваки предмет на домородачкој кући или у њој — чак и свеће — потичу од „дрвета живота“.

Семе карнаубе засађено је широм целог света, али са мало среће. Палма се прими

и расте, па ипак можда зато што нема све оне различите комбинације — температуре, земље, суше и јаких киша, она не излучује восак, свој најскупоценији продукт.

Сто милиона дрвета

У североисточном делу Бразилије карнауба расте у дивљем обиљу. Тражи жарко сунце и ваздух — и воли да расте усамљена. Тек после осам до десет година даје восак, веома скуп и тражен артикал. Када дрво потпуно израсте оно даје 20—25 листова за прву сечу, 10—15 за другу која се обавља 2 месеца доцније, одакле се скупи свега 140—170 грама воска годишње.

У Бразилији се одгаја преко 100 милиона дрвета сваке године. Лишће се отсеца ножем сличним коси, са дугом дршком од бамбусове трске, и уредно слаже на чистина-

СКУПЉАЊЕ САСЕЧЕНОГ ЛИШЋА ОД КОГА ЋЕ СЕ НЕКОЛИКО ДАНА ДОЦНИЈЕ ДОВИТИ СКУПОЦЕНИ ВОСАК ЗА ПРЕМАЗИВАЊЕ НАМЕШТАЈА, АУТОМОБИЛА И ДРУГИХ СТВАРИ

ма између дрвећа. После пет дана лишће се преноси у готово херметички затворене колибе где се млањем ослобађа слоја воска који се прикупља у џакове.

Постоји шест врста карнауба воска, што зависи од самог лишћа, „примера“ је најбољи и најскупоценији

стубањ воска углавном због своје дијамантске боје, изврсног квалитета и дуготрајности.

Восак ове чудновате палме одржава лепоту и живот кућном намештају и данашњим аутомобилима а великом броју Бразилијанаца обезбеђује угоднији живот.

ЗАШТО СВИЊА НИЈЕ ДОБИЛА СУРЛУ

Свиња је стајала задивљено пред слоном и упитала га радознало:

— Шта си јео кад си толико порастао?

Доброћудни слон јој одговори:

— Жао ми је што си тако мала, зато ћу ти донети чаробну храну од које ћеш нарасти као ја.

Из шуме јој донесе доста лишћа, али не рече којој врсти жбуна оно припада. Отада је сваког дана доносио свињи чаробну храну и она је стварно почела да расте. Радовала се и ликовала, верујући да ће убрзо постати велика и моћна као слон, већи и снажнија од других живо-

тиња. Толико се погордила и дигла нос да ни са једном животињом није хтела да разговара.

Једног дана кад је пошла у шуму да потражи за вечеру мало печурки, одједном се осети снажном и моћном као да је већ постала велика животиња, па стаде да удара ногама, да рокће и грокће као помамна. Подиже толику буку да сви шумски становници почеше да заобилазе опасно место око ње.

Кад је слон чуо да у шуми нека непозната звер прави чуда, он упита:

— Ко је то у густини?

— Онај ко је у густој шуми, већи је од слона — одговори свиња уображено.

— Охол Тога морам да ви-

дим, јер не знам животињу која је већа од мене.

Својим снажним ногама он закорачи и поваља густо жбуње — али угледа малу свињу сву умазану блатом!

— Ти ли си то уображенице једна! Ја ти помажем да порастеш, а ти тек што си се мало угојила већ се правиш важна. Да знаш — од данас ти више нећу доносити чаробно лишће. Остани каква и јеси!

Због овога свињска њушка уши, очи и зуби иако личе на слоновске нису достигли њихову величину. Међутим, да рије, рокће и грокће као онда у густој шуми, свиња се никад није одвика.

(Етиопска народна прича)

Карнауба палма (Copernicia cerifera), или бразилијанска воштана палма, позната је и као „дрво живота“. Природа је дала овој необичној палми својства која јој омогућају да се супротстави свим суровостима земље на којој расте познатој по најжудљивијој клими на свету: кише падају као из кабла и стварају разорне бујице, а одмах затим земља остаје изложена ужа-

реном тропском сунцу и дуготрајним ветровима.

Не само да ова палма одолева ђудима природе, већ јој оне помажу и да успева. За време „сека“, дуготрајних суша, на ветровима пометеним равницама могу се видети многи костури угинуле стоке. У тим периодима катастрофалних суша ништа не може да опстане. Сем карнаубе. Уместо да се смежура, она прекрива своје лиснате делове слојем оклопа, познатог као карнауба-восак који спречава испаравање влаге.

Ripley's Веровалти илти не!

ДАЛЕКОВИДИ ПОЛИТИЧАР
ХАНС ЈАКШ ИЗ ЛАСБЕРГА (АУСТРИЈА) НОСИО ЈЕ КАПУТ УКРАШЕН ЗНАЦИМА СВИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У АУСТРИЈИ ДА БИ СТЕКАО ЊИХОВУ ПОДРШКУ У СВОЈОЈ ОДЛУЦИ ДА БУДЕ ИЗАБРАН ЗА ПРЕДСЕДНИКА АУСТРИЈСКЕ РЕПУБЛИКЕ. ЈАКШ СЕ ОДЕВАО ТАКО СВАКОГ ДАНА 30 ГОДИНА ПРЕ НЕТО ШТО ЈЕ АУСТРИЈСКА ЦАРЕВИНА ПОСТАЛА РЕПУБЛИКА.

КАМЕН-АКРОВАТА

У АКРОСУ У ШПАНИЈИ, НАЛАЗИ СЕ ОВАЈ ОГРОМНИ КАМЕН КОЈИ СЕ САМО ЈЕДНОМ ТАЧКОМ ОСЛАЊА НА ДРУГИ. МАДА И ЗГЛЕДА ДА БИГА И ПОВЕТАРАЦ МОГАО ОБОРТИТИ, ОН ЛЕЖИ ТАКО БЕК 1.000 ГОДИНА.

ПРЕИСТОРИСКА ШУМА — У САН НИКОЛА У ЕКВАДОРУ БИЛИКА РАСТАВИК У ЧИТАВОМ СВЕТУ НЕ ИЗРАСТЕ ВИШЕ ОД 60 САНТИМЕТАРА — АЛИ У ОВОЈ ШУМИ ОНА ДОСТИЖЕ ВИСИНУ ОД 12 М ПРЕ ВИШЕ МИЛИОНА ГОДИНА. ПОСТОЈАЛЕ СУ ШИНОВСКЕ ШУМЕ РАСТАВИКА.

ГОМИЛА КОСТИЈУ КАЖЊЕНА ЗБОГ ИЗДАЈЕ

КОСТИ СЕР РОБЕРТА ЛОГАНА ИСКОПАНЕ ТРИ ГОДИНЕ ПОСЛЕ ЊЕГОВЕ СМРТИ. БИЛЕ СУ ЗВАНИЧНО ОПТУЖЕНЕ ЗБОГ ЗАВЕРЕ ПРОТИВ КРАЉА ЛЈЕМСА VI, ПРОГЛАШЕНЕ КРИВИМ И ОСУЂЕНЕ ДА БУДУ ПРЕТВОРЕНЕ У ПРАХ (1609)

НА НАДГРОБНОМ СПОМЕНИКУ УПРАВИТЕЉА ШКОЛЕ ЏОНА ПАЗКА ИЗ ДЕНКЕНА (ЕНГЛЕСКА) НАЛАЗИ СЕ ИСКЛЕСАНА ПЛАТИЦА — ЗНАК ЊЕГОВОГ ПОМОЖАЈА И СНОП БРЕЗОВОГ ПРУКА КОЈИМ ЈЕ ОДРЖАВАО ДИСЦИПЛИНУ

ЛЕПТИР
CALLITAFERA MENANDER ИЗ СРЕДЊЕ АМЕРИКЕ ПОТПУНО ЈЕ ПРОВИДАН

© 1969, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

АНТИБИОТИЦИ И ЛОВ НА КИТОВЕ

Месо кита квари се веома брзо и често се догађа да ловци не стигну да на време „преде“ убијену морску животињу. У последње време китоловци су прибегли нарочитом начину убијања китова. У „главу“ харпун ставља се „китовска“ доза антибиотика — биомицин. Приликом харпунирања кита биомицин доспева у крв животиње и разнесе се по читавом телу пре него што кит угине. На тај начин дејство бактерија које изазивају трулење бива ослабљено и месо може дуже да се очува.

Ако се у воду и лед у којима се чува уловљена риба дода биомицин, она може да се одржи двоструко дуже. А то значи да бродови за риболов могу више да се уда-

ље од својих база и у случају потребе да стрпљиво чекају на ред за истовар.

У фабрикама за прераду меса пробали су да животињама на неколико часова пре клања убризгају раствор антибиотика и утврдили да се њихово месо може одржати по неколико дана и то на обичној, собној температури.

Биомицин и други антибиотици могу неколико седмица да сачувају млеко од кисељавана, а воће и поврће од трулења.

Нарочито добри резултати постижу се комбинацијом антибиотика и других средстава за конзервирање намирница као што су хлађење, усољавање, зрачење ултраљубичастим зрацима и излагање дејству ултразвучних таласа.

Сасвим је могуће да ће стручњаци у блиској будућности помоћу антибиотика и других средстава справљати „свеже конзерве“, без стакле, нити боца и лимених кутија, и да ће дуго моћи да сачувају хранљиву вредност и укус свежих намирница.

ДВОБОЈ ХОБОТНИЦЕ И МОРСКОГ РАКА

Од давнина, прне и мистериозне дубине мора нису престале да интересују човечанство. Постоје многе гобројне легенде у којима се појављују прави монструми. Али, захваљујући науци овај неиспитани свет нам је постао готово обичан, а легенде су се показале измишљотинама.

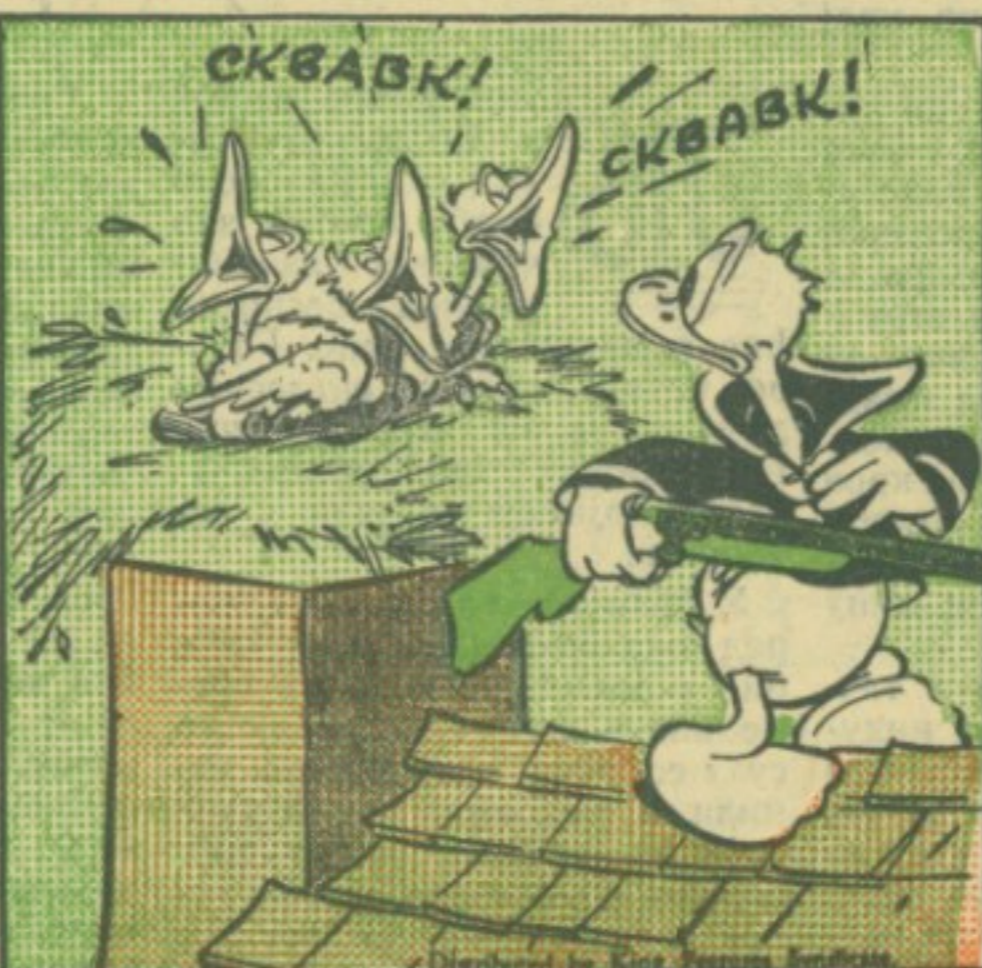
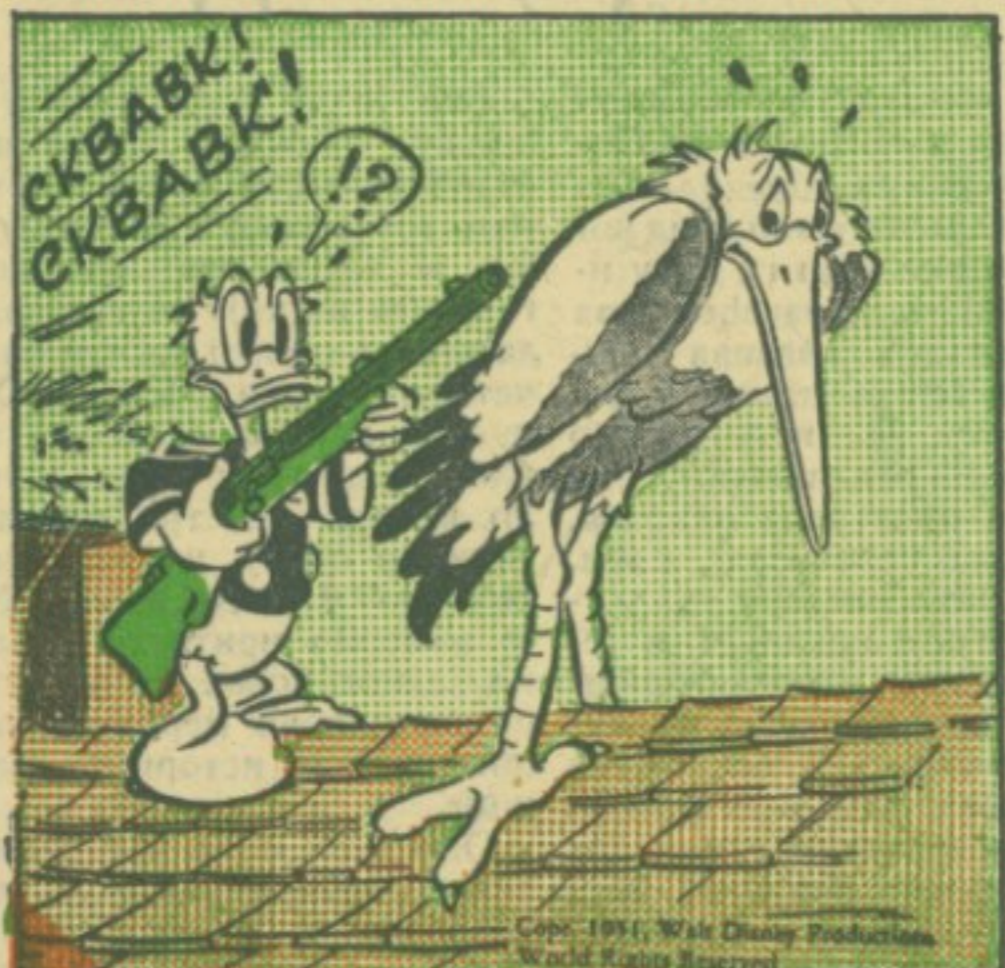
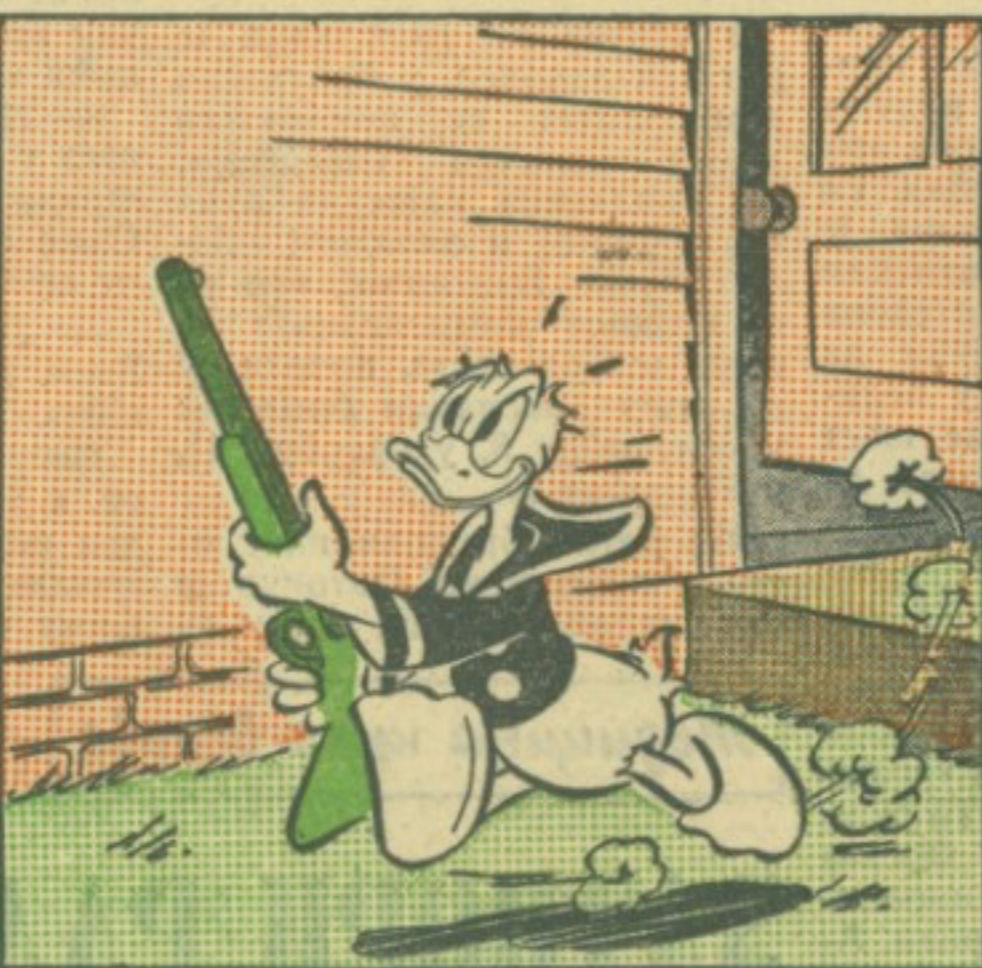
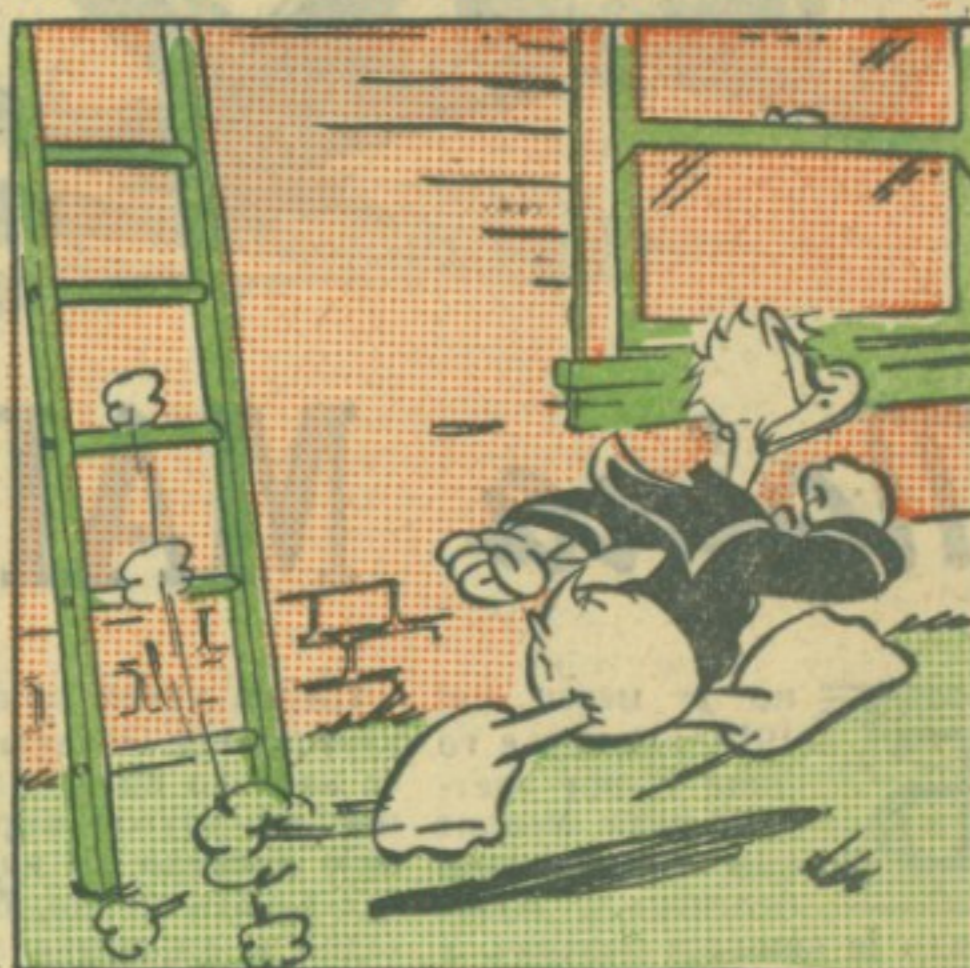
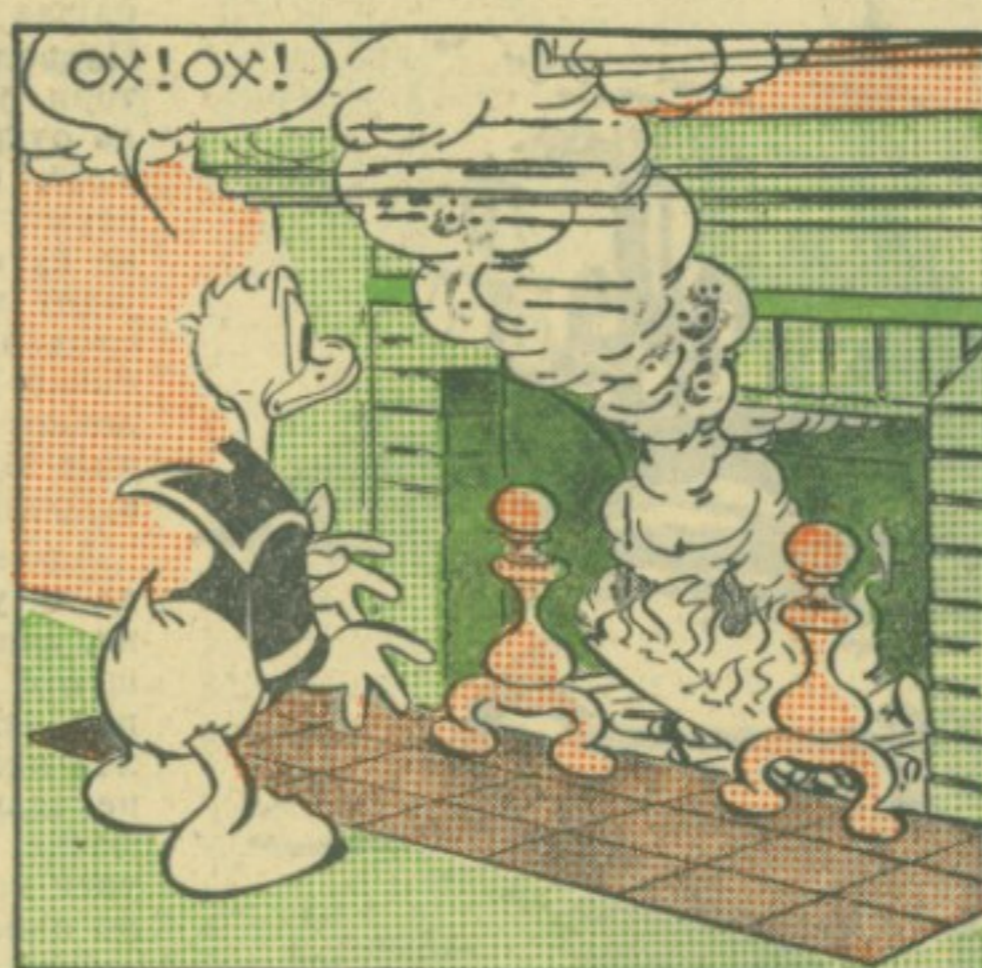
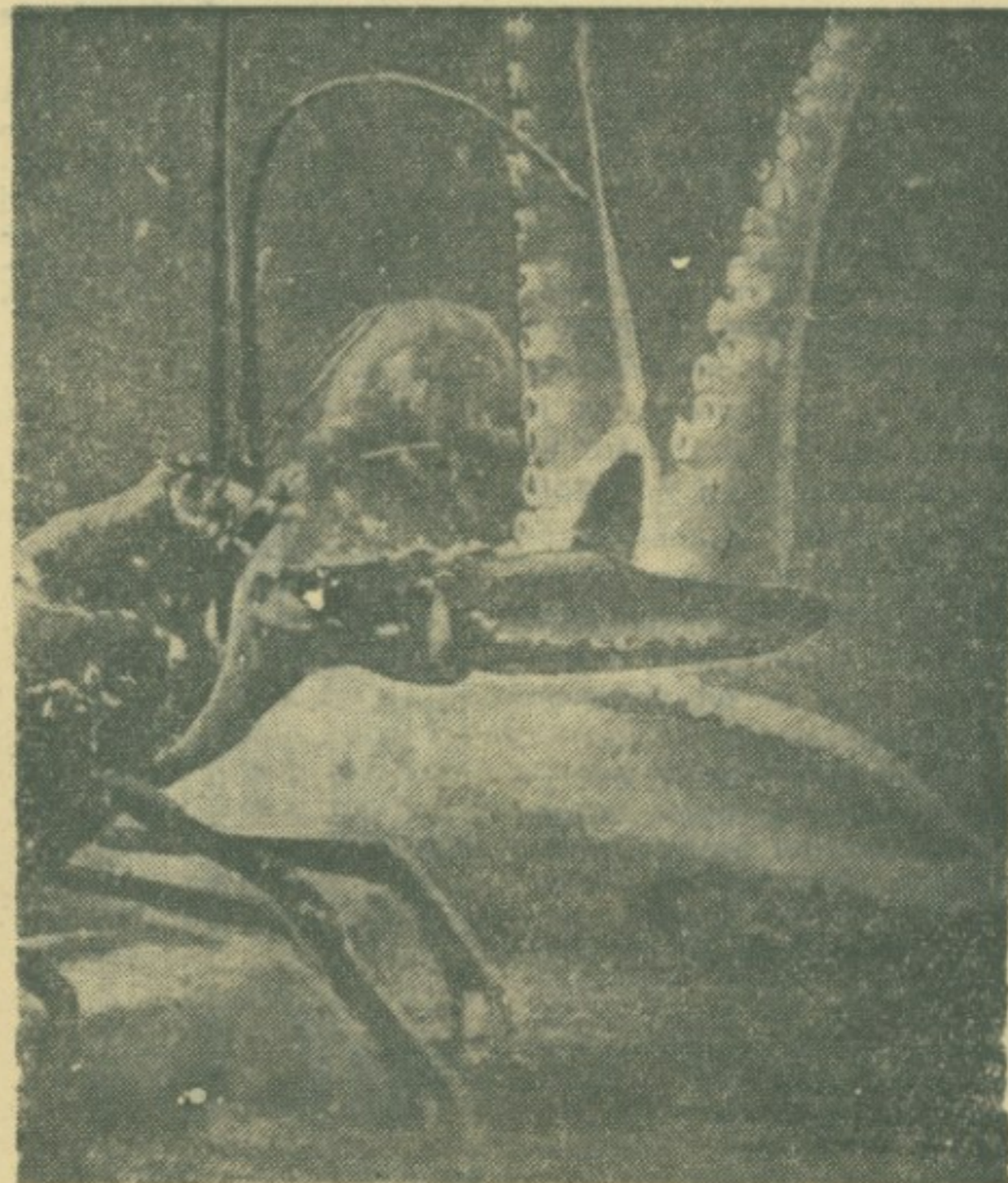
На овој слици снимљен је морски рак у двобоју са хоботницом.

Осам или десет прекомерно дугих пипака снабдених наизменично пијавкама или бодљама које су распоређене и око уста, која су у облику кљуна папагаја, језик хрпањ као треница која цепа, а железом из које шибла млаз течности боје мастила која се назива сепија — су главна средства којима страшна

хоботница напада своје противнике.

Док хоботница пузи по сте нама на морском дну рак се осећа одважним и при сусрету он започиње бој. Шцепана за око хоботница губи прву рунду. Штипаљке рака се затварају, али она се постепено све више обавија око њега. Стеже га све јаче и чека погодан моменат да га потпуно парализује за борбу угуши својом огромном тежином. Морски рак је побеђен. Хоботници не остаје више ништа, него да раскине оклоп рака и са уживањем поједе његово укусно месо.

Овај главножац припада једној од најстаријих познатих животињских врста, и среће се у свим морима, у дубинама а и крај обала. Има га местимце у толиком броју да претставља значајан артикал за извоз као што је случај у Шведској. Опасан је не толико због величине која у извесним случајевима може да достигне 18 метара већ више због вештине којом се служи за време борбе.

Тешка вода... и њубо

У атомској техници тешка вода представља драгоцену материју. По способности да у атомским реакторима успорава неутроне она је 70 пута надмашује графит, 75 пута берилијум и 170 пута обичну воду. Потребе за тешком водом у свету већ данас су огромне и износе више хиљада тона. Међутим, годишња производња у свим земљама заједно износи свега неколико стотина тона. Разуме се да је потреба за тешком водом непрестано све већа.

Сировина за добијање тешке воде има у неограниченим количинама јер ња има у обичној води чије залихе у свету износе 1.400 милијарди милиона тона. Али, концентрација тешке воде у обичној неочишћеној је мала: чак и при идеалном процесу треба „преградити“ 5 тона обичне да би се добио један литар тешке воде.

Шведски научници дошли су недавно до једног занимљивог открића чији се практични значај још не може потпуно оценити. Наиме, они су утврдили да јечам „воли“ само обичну воду и да не упи-

ја тешку. Због тога се при производњи пива, кад се јечам намаче, концентрација тешке воде у обичној знатно повећава.

Тајна МАГНЕТСКЕ МИНЕ

Био је месец мај 1918, последње године Првог светског рата. У плитким водама крај белгичке обале плови је немачки разарач. У навигациској кабини командног брода, један официр је нагнут над поморском картом разгледао разнобојно уоквирена поља. Навигациски трокути у његовој руци брзо су се померали по карти. Крај њега је командант брода нестрпљиво очекивао одговор на питање које је пре неколико тренутака поставио.

— Господине команданте, — рече му официр подигавши главу, — налазимо се тачно у средини контролисаног пловног канала. Граница минског поља АЗ-2 далеко је две и по наутичке миље.

— Да ли сте сигурни у своју позицију?

— Апсолутно! Објекти су маркантни, а узео сам и контролни смер. Уосталом, и позиција нам је на курсу.

Команданту је било несхватљиво оно што се догодило пре неколико минута: на десетак метара од брода дошло је до подземне експлозије која је прописно уздрмала брод, а свега неколико часова раније миноловци су испитивали овај пут и нашли да је чист.

— Возићемо и даље полако, — рече командант навигациског командира и официру страже, који је био ушао да још преконтролише курс. Појачавајте осматрање у прамцима и бочним секторима.

Није протекло ни пола часа, а изненадна експлозија уздрма поново разарач. Стуб воде, који се уздигао неколико метара од брода, сручио се на палубу. Неколико морнара падаше по њој. Разарач нагло смањи брзину, а кроз догласну цев у командном месту зачу се узбуђени глас подофицира који се јављао из машине:

— Мост! Продор воде на левом боку. Попустила је општа између дванаестог и тринаестог ребра.

— Продор воде у машинском простору! — викну командант.

Његов узвик прихвати читав посада. Обавештење, које се као ехо преносило од једног до другог морнара док није доспело до најудаљенијих тачака брода, било је уједно и наређење за акцију. Сваки појединац је знао шта треба да ради. За трен ока био је формиран ланац морнара са кабловима за воду, а у отворе кроз које је она продира угурана су небад. Са спољне стране спуштана је пољава која је под притиском воде притегла уз оштећени бок брода спречавајући да ова и даље продира у великим количинама. После шест минута разарач је могао да настави вожњу.

Када је брод приспео у базу, специјална комисија добила је задатак да утврди узроке оштећења. Њој је прво пало у очи да је у стубу воде који се сручио на палубу разарача — било песка. То је указивало да је мина лежала на дну због чега је миноловци нису ни могли открити. Али шта је изазвало експлозију када је брод пролазио крај ње.

У току следећих месеци догодило се још неколико сличних случајева — стуб воде увек се подизао на неколико метара од бока брода. То је дало повода немачким стручњацима за претпоставку да су у питању мине које имају упаљач са магнетном иглом. Кад железни брод прође кроз такве мине изазове откљон магнетне игле и тиме активира упаљач који доводи мину до експлозије.

Претпоставка је била тачна. Магнетизам, који се индуцира у сваки железни брод за време грађе, довољно је јак да утиче на магнетну иглу удаљену и по неколико десетина метара. Тај бродски магнетизам дејствује наравно и на иглу бродског компаса, али веома умањен услед магнетног супротног дејства који се стављају у стаљак компаса.

Крајем јесени 1918 Први светски рат је завршен. Британија су одустали од покушаја да усаврше своје магнетске мине, а Немци су се, међутим, устремили да их поправе и произведу у што већим количинама.

Када је избио Други светски рат они су располагали са неколико типова ових мина које су могли да бацају са палуба брзих разарача, кроз торпедне цеви подморница и са авиона помоћу мањих падобрана.

У септембру 1939, када је рат тек започео, у британски адмиралитет су почели да стижу панични извештаји. На прилазима највећих лука на источној и западној обали Велике Британије, где су се стицале комуникације из свих делова света, почели су да тону трговачки бродови: у септембру 8, у октобру 11, у новембру 27.

Ни ратни бродови нису остали поштеђени. Потонуо је прво један разарач, потом су

оштећене две крстарице и најзад бојни брод „Нелзон“. Подводни ултразвучни детектори узалуд су покушавали да открију вароњене подморнице, а миноловци, који су неуморно контролисали пловне путеве, нису захватили ни једну мину. Број лука у које бродови нису смели да улове бивао је све већи, а без редовног снабдевања Британија није могла да води рат ни да исхрани своје становништво.

Адмиралитет је поверовао да су у питању магнетне мине, али се ефикасне мере заштите нису могле предузети пре него што се упозна њихов механизам. За разлику од некадашњих британских, немачке мине су експлодирале увек испод брода и биле знатно опасније.

Случај је помогао Британијама да открију тајну.

Једног новембарског јутра 1939 два рибара из градића Шуберинеса на северној обали ушћа Темзе, тромо су ишла уз морску обалу. Читаве ноћи шум мотора немачких авиона и противавионска ва-

уброј била обавештена, а стручњак који је дошао у Шуберинес, видео је да пред њим лежи магнетска мина која је омашком, са авиона пала сувише близу обале.

Демонтирали мину о чијем се механизму нису знали никакви детаљи, био је подухват једнак самоубиству. Но, нашао се добровољац и за такав посао. Био је то капетан корвете Уври.

Читав алат му је била гарнитурна алуминијумских кључева. Скидао је завртањ по завртањ, део по део, а сваки час телефоном је извештавао каквим се детаљем на мини бави, да би се у случају експлозије, знало где је погрешно. И, успео је! После неколико часова механизам је био демонтиран. Није протекло много времена а начин како се бродови могу заштитити од мина био је откривен. Тако је тријумф овог првог немачког тајног оружја у рату на мору — окончан пре него што је добио катастрофалне размере.

Када је тајна о магнетској мини продрла у јавност, многи подухватници и лаици по чели су да шаљу адмиралитету добронамерне предлоге.

Један виши поморски официр, добар познавалац живота у мору, послао је најнеобичнији савет:

„Да би се мина довела до безбедне експлозије, предлажем да се мањи али јак магнет причврсти на тело пловних риба и да се оне потом распну у пределе загађене мивама. У трагању за храном, риба ће доћи у близину магнетске мине и изазвати експлозију.“

Адмиралитет наравно није усвојио овај необични предлог. Неколико дана касније био је пронађен ефикасан начин за откривање магнетских мина. Дрвени миноловци тергли су електрични кабл олакшан плутом. Струја која је пролазила кроз њега, стварала је магнетско поље, под чијим су утицајем мине експлодирале.

Медицина кроз векове

ЗАТВОРИ, РАДИОНИЦЕ, БРОДОВИ, КАСАРНЕ...

Људи добре воље“ у Енглеској стално су на челу борбе против злоčina занемаривања беспомоћне и напуштене деце. Готово истовремено у енглеском друштву први пут се чуо глас против страховитих услова који су владали у затворима.

У хелијама за дужнике, поред оца породице који није био у могућности да на време плати своје дугове, често су месецима и годинама чамели и његова жена и деца чије је здравље нагло падало због влаге, слабе исхране и потпуног недостатка санитарних уређаја. Затвореници су постајали жртве таквог затворског грознице и изнурености.

Један од највећих хуманитарара тог времена, Џон Хауард, који је сматрао да сваки човек треба да осећа као личну срамоту нејасне услове по затворима, покренуо је акцију за олакшавање живота затвореника. Обилазито је затворе и болнице у Енглеској и на континенту, па је често сам себе „осуђивао“ на затвор да би могао да добије што потпунију и документованију слику о животу затвореника. Његови напори нису били узалудни мада су реформе које је он захтевао спровођене споро.

Године 1681 Роберт Хук је написао малу расправу „Снабдевање свежим ваздухом неопходно је за живот“. Међутим, требало је да прође читав један век па да та обична истина буде призната. Седамнаести век изнео је на светлост дана многе научне чињенице. Али, тек су у 18 веку људи научили да те чињенице употребе у корист друштва као целине.

„Свеж ваздух“ је многим недостигао и енглески физиолог, свештеник и човекољубац Стивен Хејз покушао је да њиме снабде оне који га нису имали. Знајући да загађен и за трован ваздух изазива епидемије и тешке патње у затворима, он је конструисао „ветрењачу-вентилатор“. То није била аматерска направа, већ веома значајан изум. Градски оци Лондона схватили су његову вредност и једна ветрењача-вентилатор била је 1751 постављена на чувеном затвору Нугејт. Захваљујући њој, тачније речено томе што су затвореници добили више ваздуха, број смртних случајева с месечног просека од 8 спао је на 2. Ускоро су многи затвори на континенту добили овакве вентилаторе.

Али, овај „климатски уређај“ у интересу здравља био је само један од многих Хејзових доприноса медицинској науци. У децембру 1711 године, Хејз је изнео један веома значајан опит. Он је о-

борио једну белу кобилу на земљу, привезао је за нека стара шталска врата и отворио јој вратну артерију. У њу је затим завукао месингану цев на коју се настављала цев од стакла висока близу четири метра. Кад је Хејз пустио крв да слободно шикља, она се у цеву попела до висине од три метра. У сличном опиту, извршеном вероватно у исто време, Хејз је измерио притисак у венама једног коња. То је уствари било прво мерење крвног притиска у историји медицине.

Оно што је за затворенике значајно Џон Хауард, то је за занатлије и њихове шерте био Бернандино Рамаџини. Његова „Расправа о болестима занатлија“ била је уствари прва књига о професионалним болестима уопште. У њој он води лекаре кроз радничке четврти и занатлијске радионице саветујући им да се не склањају од задаћа и непријатних изора, јер лекар мора, као што је Хипократ говорио, „да испита оно што је непријатно и лечи оно што је ужасно“.

Рамаџини је стварно ишао од радионице до радионице. Видео је брусаче којима је камена прашина уништавала плућа и чији су се удови деформисали од сталног неправилног држања тела. Поред мера које је предузео за лечење оваквих болести, Рамаџини је предлагао начине за њихово спречавање личном профилаксом: купањем, честим мењањем одела и руља, гимнастичким вежбама, проветравањем просторија у којима се посао обавља, покривањем уста и носа код „прашњавих заната“. Његове главне тезе остале су и до данас „вјерују“ индустријске хигијене.

У време кад је британска флота постизала највеће у-

ЧАРОБНА КЊИЖИЦА

Покушаји да се подизањем руке на отвореном путу заустави аутомобил често не дају жељене резултате.

Међутим, у Пољској за четири летња месеца прошле године око 50 хиљада младина и девојака, захваљујући ауто-стопу, прокрстарило је потпу-

но бесплатно читаву своју земљу.

Због чега су пољски шофери љубазнији и предуретљивији од возача у другим земљама?

Позив подизањем руке уроди у тој земљи плодом увек—ако туриста држи у руци нарочиту књижицу с крупним насловом: „Аутостоп“. Из ње возач добија талон који му служи као доказ да је примио у кола туристу и показује колико га је километара возио. Уколико један возач има више таквих талона утолкну је већа могућност да од организације за пропаганду туризма међу омладином добије награду: аутомобил, мотоцикл, скутер и слично.

ЈОШ НИЖЕ...

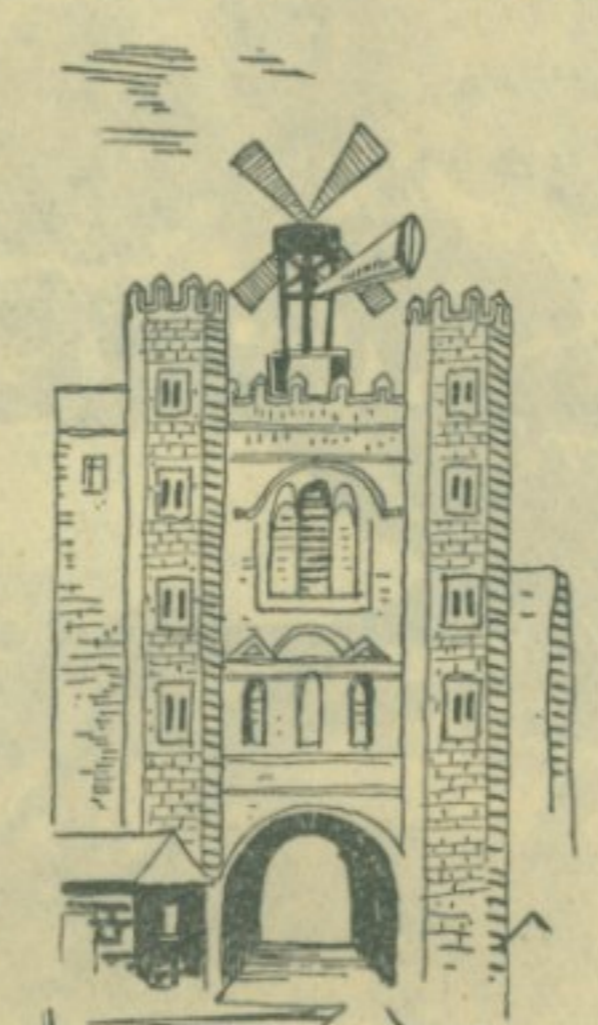
Најнижа тачка на земљи, на нивоу Мртвог Мора, која се налази на међи Израела и Јордана, спустила се још за читав метар и педесет сантиметара од јесени 1957 године.

Отац, и син

Отац славног композитора Јоханеса Брамса упорно је одбијао да од сина прими новац, иако му је био потребан. Брамс је више пута покушавао да му некако доскочи, наравно с пуно такта и деликатности. Једном, приликом поздрава, Јоханес је рекао:

— Веруј ми, оче, музика је најбољи утешитељ у свакој прилици. Кад год си потиштен и осетиш потребу за нечим што би те могло уздићи, само узми моју партитуру „Сауд“ и прочитај је. Сигуран сам да ћеш тамо наћи све што ти је потребно.

Нешто доцније старац се сетио Јоханесових речи и узео да предстара означену партитуру. Тамо је пронашао оно што му је у том моменту заиста било потребно: његов син је брижљиво између сваке стране партитуре ставио по једну банкноту.

РАЗБИЈЕНА ЗДЕЛА

ТО СЕ РЕТКО ДЕШАВА

Један новинар посетио је једног дана познатог физичара Ајнштајна. Очекивао је да од научника добије много података на основу којих би написао специјални интервју.

— Молим вас, кажите ми како ви бележите своје велике мисли: у блок, књигу или имате читаву картотеку? Ајнштајн погледа новинара који је стајао пред њим с бележницом у руци и рече:

— Драги мој... Велике мисли ретко долазе у главу, па их према томе није тешко ни запамтити.

ре него што је разбила зделу девојчица Си-ју-ма је носила две минђуше. После тога само једну.

Можда је то чудно, јер већина младих девојака у пределима које насељавају Индијанци племена Хопи носе две минђуше исто као и њихове мајке.

А ево како се то догодило. Једног дана Си-ју-ма се много журила. Требао је да се придружи осталој деци која

копана, тужно гледајући делове разбијене зделе. Како се то догодило да јој исклизне из руку? Зашто није била пажљивија? Шта ли ће јој мајка рећи?

Баш у том тренутку је чула брата како је зове:

— Пожури, пожури, Си-ју-ма! Деца су већ стигла до подножја.

журећи обалом. Али, да ли ће она имати исту зделу какву сам разбила? И да ли ће пристати да је да у замену за моју корпу?

Индијанка је била код куће. Али кад јој девојчица исприча шта се догодило и предложи замену она одмах главом:

— Немам такву зделу — рече. Ону сам направила пре толико времена. Ја никад не правим две исте. А затим здела много више вреди од твоје корпе. Много ми је жао Си-ју-ма.

У очима девојчице засветаше суза, али се она уздржа да не заплаче. Почела је грозничаво да мисли на који начин да мајци уштеди жалост за разбијеном зделом. Шта она још има од вредности, шта би могла да да за нову зделу?

Сетила се својих дивних минђуша, украшених тиркизом. Она их је волела исто колико и своју корпу коју је сама исплела.

Брзо је скинула једну минђушу са увета и пружица је Марији.

— Можда би ово, уз моју корпу, могло да буде довољно за нову зделу? — запитала је срамежљиво.

Марија је размишљала за тренутак. И климнула главом. Да, она је пристала на замену — за једну корпу и

једну минђушу даће своју зделу.

— Узми коју год хоћеш, — рече она љубазно.

Си-ју-ма изабра једну дивну зделу. Била је чак и лепша од оне коју је разбила. Марија их је правила све лепше и лепше.

Брзо је прашњавим путем пошла девојчица свом дому. Био се већ спустио мрак када је стигла. Тихо се увукла у кућу и кришом поставила нову зделу поред осталих. Из једног угла просторије почела је да посматра мајку која је припремала јело од кукуруза за вечеру.

— Си-ју-ма, — позва је мајка — донеси ми једну од здела које си данас опрала. Припремила сам више кукуруза него што је потребно, оставићу нешто за сутра.

Брзо је Си-ју-ма дохватила нову зделу и пружица је мајци.

— Пази! Па ово је нова здела. Одакле је доспела овамо? Ала је дивна! — рече Индијанка.

Почела је испитујући да је разгледа. Пришла је ближе огњишту да би боље видела.

— Откуд нам ова здела? — питала је у недоумици.

— Јутрос сам разбила твоју најлепшу зделу, — рече Си-ју-ма срамежљиво. Било ми је много жао. Журила сам и нисам била довољно пажљива. Отишла сам до Марије и донела нову.

— А како ти је Марија дала другу? — запита је мајка.

— Па, дала сам јој корпу коју сам сама направила и једну од мојих тиркизних минђуша, — рече Си-ју-ма тихо.

— Ово је најлепша здела од свих, — рече мајка, — свака нова коју Марија направи, лепша је од претходне. Али је ипак жалосно што си дала корпу и минђушу, нарочито минђушу коју толико волити.

— Ја ћу начинити још две нове корпе, — рече Си-ју-ма радосно. Првом ћу заменити ону коју сам дала Марији, а другу ћу дати драгуљару у замену за још једну минђушу.

— Али, дотле ћеш, значи носити само једну? — упита њена мајка.

— Не мари! — одговори девојчица и одјурн да види има ли већ спремног шибља за нове корпе.

су као и обично кренула на поља да терају птице и маргарце са усева.

Индијанска деца су много волела ту своју дужност — требало је само да машу рукама ако би нека птица покушала да слети на поље, и да терају маргарце кад се приближе местима где је био засађен пасуљ. Иначе су била слободна. Када би дан био хладан бацала су стрелице са крилицама да би погодила клип кукуруза који је неко од деце бацио увис, а кад је била врућина седели би под неким дрветом и препричавали старе бајке и легенде које су чула у својим домовима док су се сви грејали око огњишта за време хладних зимских дана.

Тога јутра мајка је рекла својој ћерки да опере зделу од јела пре него што пође у поља. Девојчица је волела исто колико и њена мајка лепе зделе и зато се трудила да буде што пажљивија приликом прања. Али требало је да стигне децу која су кренула у поље, па се зато журила. Баш кад је брикала једну најлепшу — ону коју је направила Марија из суседног села — она јој исклизне из руку и разби се у комаде.

Си-ју-ма је остала као у-

— Ево ме, — одврати Си-ју-ма.

Покупила је комадиће разбијене зделе и гурнула их под једну корпу. Мораће да смисли нешто — да мајци уместо ове зделе набави неку другу. Изненада јој сину једна идеја: однеће једну корпу, ону коју је сама својим рукама направила и можда ће јој Марија у замену дати нову зделу.

Девојчица је дуго времена плела ту корпу и волела је много. Биће јој жао да се од ње растане, али надање је желела да мајци надокнади губитак. Сакривајући корпу пожурила је за братом. Када су прешли плато и почели да силазе према пољима Си-ју-ма је даље смисљала: неко време ћу повести са децом у пољу, затим ћу се извући да нађем Марију. Има толико деце, да неће бити потребна и моја помоћ.

Али како да се извуче непримећено? И она се сети: стрме обале речнице која је текла поред поља заклониће је од остале деце и она ће, сигурна, кренути уз ток док не заобиђе брег.

— Још само да Марију заткнем код куће! — прижељкивала је у себи Си-ју-ма

ТАКО ЋЕШ НАУЧИТИ...

Када је једног дана отац повео свог синчића у шетњу, дечак га је упитао како електрицитет пролази кроз жицу.

— Не знам, — одговорио је отац. — Нисам никада баш много знао о електрицитету.

Мало доцније дечак се заинтересовао шта проузрокује муње и громове.

— Да ти кажем истину, — одговорио је отац, — нисам то никад потпуно схватио.

— Слушај, тата, — започео је опет дечак после краће паузе... Али, ништа ништа.

— Напред, напред сине, само питај, — рекао је отац, — постављај ми што више питања. Како ћеш иначе било шта научити!

СВЕ ЈЕ РАД...

Према мишљењу московског професора Никитина, два главна услова за продужење човечјег живота су: интензиван рад и рад који се с вољом обавља. „Они који не воле свој посао, изјавио је професор, треба одмах да га напусте“.

ВИНО У ТУБАМА

Зато што су „са успехом“ произвели вино од пиринча (саке) у тубама, које се раствара у води, јапански дестилатори предвиђају производњу у таквој амбалажи и — вискија, ликера и вермута. Нимало лепа перспектива.

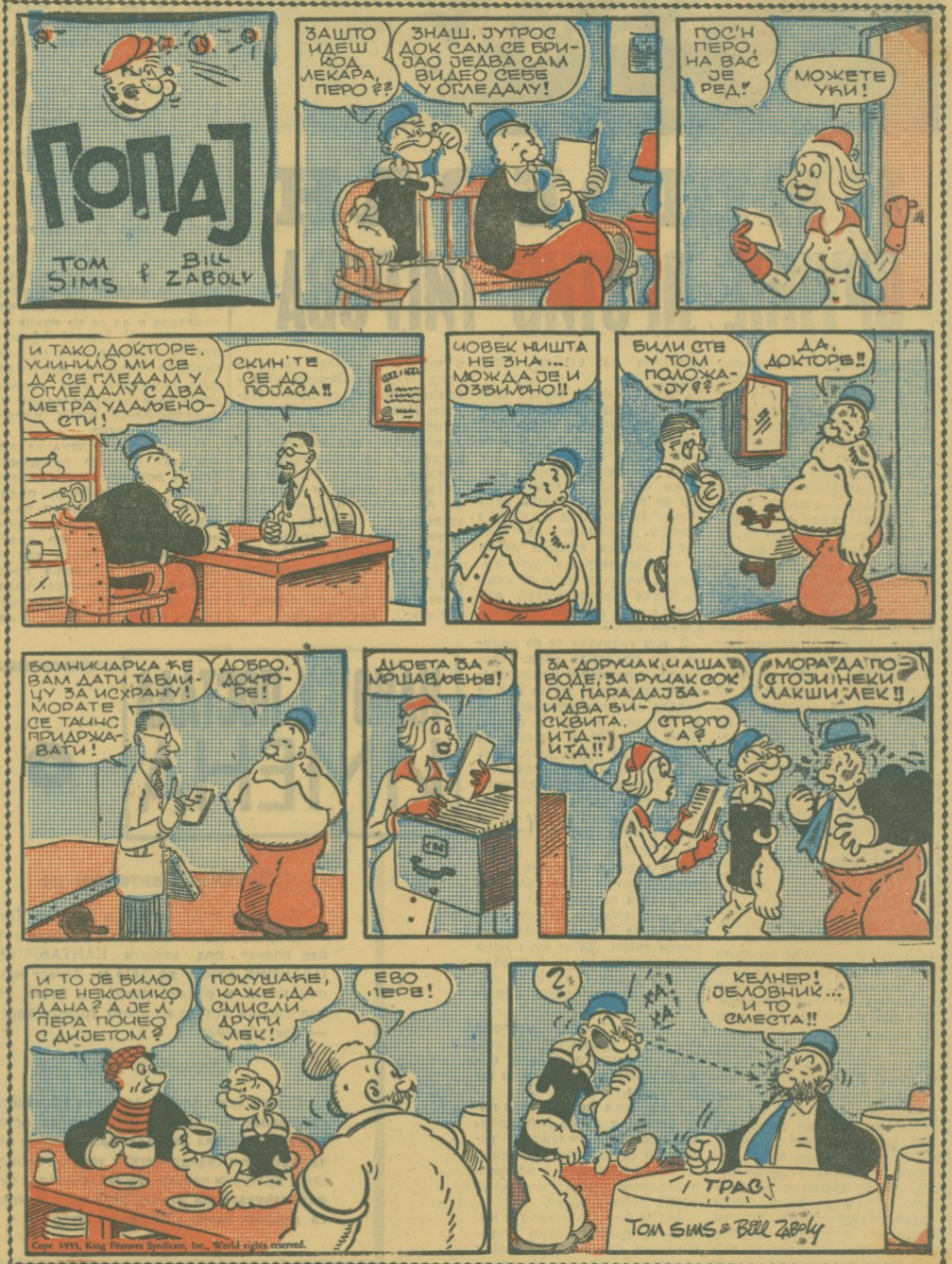
НА ШТА УТРОШЕ ВРЕМЕ

У просеку Американке живе 71 годину. Удају се са 24 године када просечно теже око 64 килограма. Причају у животу 2.778 часова са пријатељима, издају 800 долара за средства за улепшавање, иду 3.027 пута у биоскоп и телефонирају 3 године 8 месеци и 7 дана. Купе 360 шешира и 587 хаљина и живе у просеку 5 година дуже од својих мужева. Када се томе дода да иду у канцеларију, да воде бригу о деци и сваког дана се купају, онда се види да имају доста посла.

НИЈЕ ПРЕДВИДЕО...

У Сан Антонију, у Тексасу, живео је метеоролог који је са сигурношћу предвиђао грмљавину. Има људи слабих нерва који не воле да се нађу напољу када загрми. Зато су веома ценили овог научника који је „ведрио и облачно“.

Када је једног дана објавио да ће бити грмљавине, попео се на кров да још једном провери своје инструменте. У том тренутку погодио га је гром и убио.

КИШОБРАН ОРУЖЈЕ ПРОТИВ ТИГРОВА

Ова узбудљива праћумска прича одиграла се у централној Индији недалеко од града Јубулпоре. Осмогодишњи Јод који је са мајком удовицом и њеним старим родитељима живео у једној малој али чистој и лепо уређеној вили на крају шумске веома је волео шуму и њене становнике. Био је пун снаге и енергије и уживао да се у доконим часовима пуже уз лијане, да гађа камењем лишке хлебног дрвета или да јури преко шипража какво преплашено скакутаво лане.

Познајући опасности праћуме, мајка и старамјка су му браниле те дечаке игре, и зато је он једва чекао да по ручку легну сви да отпочину.

Као какав Киплинг јунак Јод се једног дана по подне искрао из родитељског дома и одјурно у шуму. Секао је лијане, скакао и превртао се. Зажалио је само што није повео велики дедин нож да исече дивну кору једног диновског баобаба. Наслонио се на велико дрво и посматрао читаву скупину дивних гљива за јело. У тренутку када се сагао да их убере чуо је снажан дах иза леђа. Окренуо се и потскочио од запрепашћења. Огромни тигар се лено кретао према њему.

Мада је био храбар дечак срце му је готово престало да куца! По величини и мрској крзну Јод је препознао тигра који једе људе. Остао му је само један излаз: да се услуже уз прву палму. Потрчао је и за његовим петам се подигао читав облак прашине. Када је тигар видео да ће му плен умаћи рикнуо је од јарости и начинио неколико огромних скокова. Налазио се већ за петам детета које се тек

ухватило за стабло једне палме.

Једним ударом шапе краљевски тигар је оборио дете. Какав диван плен кад уочи тог дана на обали реке није могао да ухвати ни једну антилопу. Својим снажним предњим шапама тигар је приковао нејака леђа детета за тло. Јод се узалуд отимао дерући се из свег гласа. Једним трајајем дечак је избегао загрижај зуба тигрових чељусти који су само покидали његово одело, али су се одмах дубоко зарили у његово месо.

У том тренутку се из долине чуо продоран крик. Пробуђена алокобним предосећањем, дечакова мајка кад је видела да Јода нема код куће појурила је да га тражи. Нема и немоћна, прикована од ужаса за једно дрво, мати је посматрала стравични приказ. Таман кад је одлучила да скочи на тигра и свом снагом га шчепа за реп не би ли пустио своју жртву догодило се чудо.

Сав задихан и црвен у лицу дотрчао је баштован Алахабад. Ни он није имао оружја али је био решен да учини све да би спасао дете из канџи звери. Да не би пошao баш празних шака Алахабад је при изласку из куће дохватио велики црни кишобран.

Алахабад је сада отворио кишобран притискујући шилак на тигрово чело и потискујући његову главу са тела дечака.

Ни мајка а ни баштован нису веровали да ће један обичан кишобран уплашити тигра. То се међутим догодило — он се одвојио од жртве и незадовољно режећи упутао према дубини шуме.

Јод је био сав у крви и покривен, срећом, само површинским озледама од којих се убрзо опоравио. А прича

о чудесном поразу тигра — пред једним обичним кишобраном пронела се широм Индије. Новине из Њу Делхија су недавно објавиле да је ота да кишобран спасао живот 12 људи које је напао оријалски краљевски тигар. Тако је захваљујући храбром баштовану Алахабаду и малом Јоду кишобран у Индији постао ново, популарно оружје за борбу против тигра. Мало је људи који се сада у централној Индији усуђују да крену у праћуму без кишобрана и наравно... без оружја.

КАКО СУ ПОСТАЛА ИМЕНА

Планине Кантабријаца

Пиренеји се на западу, у северној Шпанији, продужују у приморски планински ланац познат под именом КАНТАБРИСКЕ ПЛАНИНЕ високе до 2.815 м., богате каменим угљем и рудама гвожђа и цинка. Назив планине потиче по имену древног народа — Кантабријаца.

Трговачка лука

Главни град Данске, са преко 1,2 милиона становника, КОПЕНХАГЕН лежи на источном обали острва Зеланда. Трговачки је центар Данске и скандинавских земаља, економски и културни центар државе, а његова лука има међународни значај. Име му у преводу са данског значи „Трговачка лука“.

ЦРНИ РУДАРИ

На крајњем афричком југу постоје врло богати рудници злата, дијаманата, угља и бакра у којима је запослено неколико стотина хиљада урођеника. Два велика предузећа баве се само врвовањем радне снаге за ове руднике. Једно добавља урођенике из Уније, друго, које располаже авионима за ту сврху, има своје агенте у другим афричким државама све до границе Етиопије и Централне Африке.

Агенти прикупљају раднике искључиво из урођеничких села у којима се живи заосталим, племенским животом. Та радна снага је далеко јевтинија и послушнија од градских радника. Пре но што пође на рад, урођеник потписује уговор са белим агентом по коме се обавезује да ће остати на послу шест до девет месеци и да неће довести к себи ни једног члана породице. У логору живи у бараца, уз лошу храну и просечну плату од 375 франака дневно. По уговору не сме својевољно да прекине рад, а једном одредбом даје послодавцу овлашћење да га, у случају бекства, ухапси. Пошто уговор престане, обавезује се да неће остати у месту, да неће тражити ни где и никакву службу и да ће дозволити да га врате у његово село.

По завршетку радног односа, пошто му одбију све оно што је дуговао кантини, рудару остаје око 10.000 франака. Са тим новцем враћају га у село, породици.

На његово место долази други, а сваки од њих моћи ће да се поново запосли тек после три године. Један урођеник из села може да добије 3—4 пута запослење у току живота.

За беле власнике, јужноафрички рудници су, као што је познато, најбогатији трезори блага на свету, јер дају половину светске производње злата и дијаманата. Њихово пространство још нико није описао. Зна се, на пример, да у Витвотеренду може да се вози железницом из окна у окно пуних 115 километара и да се не изиђе на површину. У Јужној Африци има 65 рудника који су власништво 8 великих акционарских друштава чије акције држе бели људи углавном из Јужноафричке Уније, Енглеске и Француске.

Готово сваког дана на железничке станице рударских базена возови доводе нову и одводе искористићу радну снагу. Купен су дрвени, са дрвеним клупама, али су зато врло хигијенски, јер сваки болесник који обולי или умре у току путовања претставља за акционаре излишан трошак. Кад локомотива стане, приспели црнци, у за-

Сведоци смо узбудљивих дана историје када се колонијални народи ослобађају дугогодишњег ropcтвa. Неки то успевају са више среће, други са више жртава, као на пример црнци Јужноафричке Уније. У овом напису изнећемо само неколико цртица из живота рудара ове земље у којој су недавни поступци власти изазвали осуду целог културног човечанства.

крпљеним и поцепаним оделима, постројавају се на перону, већина их први пут напушта родни крај, али нико не сме да покаже жалост што оставља породицу, јер такве одмах враћају. Наиме, доказано је да они који тугују нису добри радници. Приспеле рударе са станице воде на шишање и купање а потом у баракe.

Рад испод земљине површине веома је тежак. Силази се у окно у челичном кавезу у који стаје 40 људи. На знак звона дизалица понире у земљу великом брзином и зауставља се на 1.500 метара дубине. Чим се из ње крочи у

подземни ходник човека запахне јара. На неколико метара одатле раднике чека мала железница и тек на њеним вагонетима започиње право спуштање у земљу кроз врло стрм и полумрачан ходник до 3.000 метара дубине.

Највећу сметњу за рад претставља врућина, која се повећава сразмерно са дубином. На најнижем нивоу температура стена износи 50 степени, што значи да се прстом не смеју додирнути. Да се то плата ублажи, са површине се убације свеж ваздух, али услед угрејаних вентилатора површински ваздух се такође загрева тако да на дно стиже готово исто толико врео као што је онај устајали. Копачки посао обављају црнци. Најниже запослење за белог човека је место надзорника у руднику над сваких 10 црних рудара.

Бели човек за исти рад двапут је више плаћен од обојеног. Виша знања резервисана су само за беле. Рациона сегрегација и понижавање домородаца у Јужноафричкој Унији најтежи су према рударима.

ГРИНВИЧ БЕЗ ГРИНВИЧА

Лондонско предграђе Гринвич ушло је у историју по својој опсерваторији. Али она је сада исељена одатле и смештена у стару тврђаву Херстмондо у покрајини Саксес, 80 километара југоисточно од Лондона. Тако је Гринвич после готово 300 година остао без опсерваторије која му је донела славу.

Опсерваторија у Гринвичу основана је 1675 године и у то време била је једна од првих научних установа ове врсте на свету. У њој је требало, како је утврђено прописима, да краљевски астроном пажљиво саставља таблице кретања небеских тела и положаја непокретних звезда важних за утврђивање географског положаја и „извршавања вештине пловидбе“.

Овај задатак је био од животног значаја за Британију, већ тада велику поморску силу, јер се често дешавало да се лађе изгубе на пучини. Поред олакшавања пловидбе отвореним морима гринвичка опсерваторија је имала да изради и Поморски алманах, али такође и да се бави утврђивањем тачног времена.

Већ од 1883 године она је почела да емитује тачно време тако да је убрзо гринвичко време постало званично, уствари основ за утврђивање тачног времена на читавој нашој планети. И данас још она претставља најзначајнију научну установу у свету за утврђивање и исправљање времена. Сваке године у њој се дотерује преко 10.000 хронометара, како би се извршиле потребне коректуре у времену због промене географског положаја. До њих долази, као што је познато, услед деловања земљине тежине, промене температуре, метеоролошких и других узрока.

Гринвич и његова опсерваторија нарочито су постали познати у свету после спора са Француском академијом наука приликом утврђивања почетног меридијана. Французи су хтели да овај „почасни меридијан“ пролази кроз сам Париз. Расправа је трајала деценијама али је најзад победио Гринвич и нулти подневник је прошао кроз предграђе Лондона.

Међутим, оно што није постигао сам Париз, успела је лондонска магла, прашина и улично осветљење. То је постало озбиљна сметња раду опсерваторије, тако да је већ од 1947 године почело њено постепено пресељавање из Лондона. Коначно пресељење биће завршено овог лета. За смештај телескопа изграђено је шест великих купола, а поред постојећих инструмената у новој звездари ће бити инсталиран и велики телескоп са огледалом од 2,5 метра у пречнику као и камера за снимање неба.

Камени град

Главни град Узбечке ССР ТАШКЕНТ са преко 800.000 становника, лежи у долини Чирчика, притоке Сир-Дарје, а састоји се из два дела: старог, са узаним кривудама улицама и ниским грађевинама, основаног у 7 веку, и новог града са зградама савремене архитектуре, широким улицама са травњацима, подигнутог 1856 године. У граду се налази више фабрика лаке индустрије, високе школе, научни институти, Узбечка академија наука и друге установе. Назив је согдиског порекла: таш-камен и кент — град, тврђава, дакле, Ташкент — Камени град.

Гете као минералој

Гете није био само песник и мислилац. Он је, што је мање познато, одиграо значајну улогу у развоју природних наука у Немачкој. Недавно су пронађени архивски документи и подаци из мало познатих књижевних извора о Гетеовом великом занимању за минерале.

У знак захвалности због пажње коју је Гете указао руским рударским инжењерима приликом њиховог боравка у Вајмару, песник је из Русије, за своју минералашку збирку добио два велика грумена чистог злата и платине. У свом одговору руском министру финансија Гете је написао:

„Ево већ 60 година како, предан природним наукама, а нарочито минералогии и геологији, скупљам све што је од значаја да бих путем постепено прикупљених знања допринео развијању културе.

Са задовољством признајем да је значајно откриће неочењивих рудника у богатој руској држави пробудило моје интересовање и што сам више о томе дознавао утолико сам више желео да и сам добијем неке примерке да бих непосредним посматрањем што дубље упознао ове значајне природне појаве.“

У сачуваној минералашкој Гетеовој збирци, која се налази у његовом дому у Вајмару, има много занимљивих примерака које је аутор „Фауста“ добио из Русије.

Претпоставља се да је већи део својих топаза, берила, смарагда и других скупоцених каменова Гете добио преко А. П. Строганова, човека „декабристичких осећања и наклоности“, с којим је Гете годинама одржавао пријатељске везе и с којим је вршио равмену минерала.

Невиђено чудо

Боба Фолдерсона, из Ајове, повео је једног дана у лов његов стриц који је волео да се хвали како је најбољи стрелац на свету. Изненада изнад њих се појавила једна усамљена патка.

— Само гледај како ће је стари мајстор стрпати у торбу, — рекао је самоуверено стриц, пажљиво напштањено и опално.

Али патка је одлетела — недотакнута. „Мајстор“ је немо посматрао њен лет, затим спустио пушку и рекао:

— Бобе, овог момента гледаш једно невиђено чудо. То уствари лети једна мртва патка.

Жиrafa-клавир

Међу разним врстама клавира пре него што су усавршени у данашњем смислу, био је у првој половини XIX века, нарочито у Аустрији, веома омиљен такозвани жиrafa-клавир. Већ само име му каже да је био сличан жиرافي, на тај начин што су му жице које код данашњих клавира леже водоравно стајале усправно а као и сада несиметрично.

ВЕЛИКИ БАРД НАШЕ ГЛУМЕ

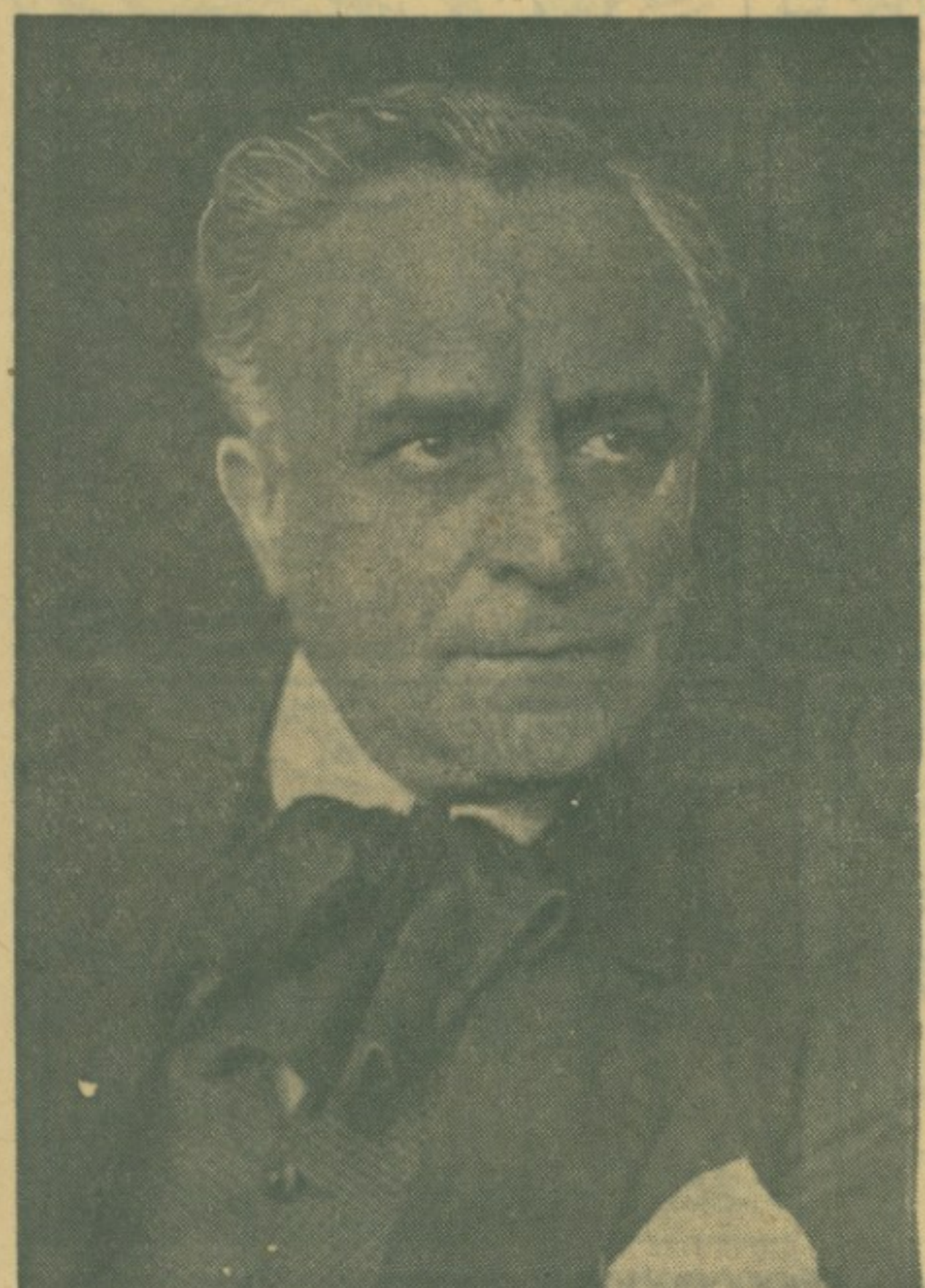
На слици је наш славни глумац Добрица Милутиновић, фотографисан 1927 године. — Толико сам пута умирио на позорници... А ово ми је, сада, последња и најтежа улога у животу... — рекао је Добрица Милутиновић 19 новембра 1956 године својим најближима, а ујутру је — у 4 сата — издахнуо.

Том приликом о њему је написано и речено:

„Са Добрицом Милутиновићем, данас, одлази последњи велики бард наше глуме из старог поколења које је нашу позорницу уздигло из сфере дилетантизма у сферу уметности...“

„Пример Добрице Милутиновића, пример глумца који се не одваја од судбине народа, и данас има пуно оправдање и пуно вредност за позоришног уметника. Јер је по зориште тешко замислити друкчије него као људима најближу, најпопуларнију уметност чији смисао и јесте у томе да најприсније повеза са народом буде уметнички форум на коме човек може да доживи идеје и емоције свог времена...“

„У сто година, једна земља, један народ, може једном човеку да да све оно уметничко што носи у себи. Наш народ је то теби дао. А све то ти си носио са пуно части...“

ЗЛАТИБОР

Златибор претставља зими голему, једва проходну снежну пустару, по којој бесни непогода, а оштри северац, од кога се крв леди у жилама, рекао бих, из корена љуља суморне јеле и борове — дотле се за бујна пролећа прометне у дивотни и примамљиви предео, који је природа раскошно обдарила свим својим красотатама...“

Тако је раније записао о Златибору један путник, а и сад се прича о излетима старих Ужичана на ту планину пуну свежине:

— Кад пригрије, по чаршији и по домовима само би забрујало: „Ка'ћеш, ка'ћеш“ питају једни друге, па убрзо многи крену са целом породицом, душцима, јорганима, храном и судовима и сместе се у куће дрвећаре подигнуте уокрут на рубу густе шуме. Просто се преселе. То насеље личи на насеље на морској обали, а ливаде обрасле једром травом пружају се у недоглед као немирна површина мора. Ту би Ужичани провели дуже времена, седели испред кућа за богатим трпезама и теферичећи...“

Златибор је таласаста висорава, по пространству једна од највећих у Југославији: о-

бухвата око 4.000 хектара. Испресецана је бистрим речицама. Пашињаци заузимају већи део, а четинарске шуме мањи. Он се налази на југу и југозападу од Титовог Ужича. Саставни делови Златибора и највиши врхови су: Мучањ — 1534 метра, Муртевица — 1462 м, Чигота — 1422 м, Торник — 1496 м и Виогор — 1281 метар.

Златибор је добио име по златоножним боровима који су га некад красили. Данас су очуване само две врсте тих борова и оне претстављају шумску реткост: Pinus silvestris (бели бор) и Pinus leucodermis (муника).

Златибор је израито сточарски крај у коме има обиље млечних производа. Постао је научно-истраживачки центар Института за сточарство НР Србије. Први производи домаћег астраханског крзна до бијени су на Златибору.

Златибор је познат смучарски центар у Србији. Има добре терене за све дисциплине и повољне услове за смештај, али нема скакаоницу и успињачу. Он је једно од најпознатијих климатских лечилишта у Србији, а најважније климатско место су Партизанске Воде — два љувика пуна вила и кућа између којих протиче бистар горски поток. После ослобођења у кориту потока изграђено је вештачко језеро погодно за купање и вођњу чамцима. На Партизанским Водама налази се вила из које је 1941 године руководство Народног устанка управљало операцијама после напада окупатора на Ужице. Још крајем јула у Равнинама основана је прва Златиборска чета, за њом друга, а затим одреди, тако да је готово свако место у овом крају сведок славних дана.

Златибор је добио име по златоножним боровима који су га некад красили. Данас су очуване само две врсте тих борова и оне претстављају шумску реткост: Pinus silvestris (бели бор) и Pinus leucodermis (муника).

Златибор је израито сточарски крај у коме има обиље млечних производа. Постао је научно-истраживачки центар Института за сточарство НР Србије. Први производи домаћег астраханског крзна до бијени су на Златибору.

Златибор је познат смучарски центар у Србији. Има добре терене за све дисциплине и повољне услове за смештај, али нема скакаоницу и успињачу. Он је једно од најпознатијих климатских лечилишта у Србији, а најважније климатско место су Партизанске Воде — два љувика пуна вила и кућа између којих протиче бистар горски поток. После ослобођења у кориту потока изграђено је вештачко језеро погодно за купање и вођњу чамцима. На Партизанским Водама налази се вила из које је 1941 године руководство Народног устанка управљало операцијама после напада окупатора на Ужице. Још крајем јула у Равнинама основана је прва Златиборска чета, за њом друга, а затим одреди, тако да је готово свако место у овом крају сведок славних дана.

Златибор је добио име по златоножним боровима који су га некад красили. Данас су очуване само две врсте тих борова и оне претстављају шумску реткост: Pinus silvestris (бели бор) и Pinus leucodermis (муника).

Златибор је израито сточарски крај у коме има обиље млечних производа. Постао је научно-истраживачки центар Института за сточарство НР Србије. Први производи домаћег астраханског крзна до бијени су на Златибору.

Златибор је познат смучарски центар у Србији. Има добре терене за све дисциплине и повољне услове за смештај, али нема скакаоницу и успињачу. Он је једно од најпознатијих климатских лечилишта у Србији, а најважније климатско место су Партизанске Воде — два љувика пуна вила и кућа између којих протиче бистар горски поток. После ослобођења у кориту потока изграђено је вештачко језеро погодно за купање и вођњу чамцима. На Партизанским Водама налази се вила из које је 1941 године руководство Народног устанка управљало операцијама после напада окупатора на Ужице. Још крајем јула у Равнинама основана је прва Златиборска чета, за њом друга, а затим одреди, тако да је готово свако место у овом крају сведок славних дана.

Златибор је добио име по златоножним боровима који су га некад красили. Данас су очуване само две врсте тих борова и оне претстављају шумску реткост: Pinus silvestris (бели бор) и Pinus leucodermis (муника).

Златибор је израито сточарски крај у коме има обиље млечних производа. Постао је научно-истраживачки центар Института за сточарство НР Србије. Први производи домаћег астраханског крзна до бијени су на Златибору.

Златибор је познат смучарски центар у Србији. Има добре терене за све дисциплине и повољне услове за смештај, али нема скакаоницу и успињачу. Он је једно од најпознатијих климатских лечилишта у Србији, а најважније климатско место су Партизанске Воде — два љувика пуна вила и кућа између којих протиче бистар горски поток. После ослобођења у кориту потока изграђено је вештачко језеро погодно за купање и вођњу чамцима. На Партизанским Водама налази се вила из које је 1941 године руководство Народног устанка управљало операцијама после напада окупатора на Ужице. Још крајем јула у Равнинама основана је прва Златиборска чета, за њом друга, а затим одреди, тако да је готово свако место у овом крају сведок славних дана.

Златибор је добио име по златоножним боровима који су га некад красили. Данас су очуване само две врсте тих борова и оне претстављају шумску реткост: Pinus silvestris (бели бор) и Pinus leucodermis (муника).

Златибор је израито сточарски крај у коме има обиље млечних производа. Постао је научно-истраживачки центар Института за сточарство НР Србије. Први производи домаћег астраханског крзна до бијени су на Златибору.

Златибор је познат смучарски центар у Србији. Има добре терене за све дисциплине и повољне услове за смештај, али нема скакаоницу и успињачу. Он је једно од најпознатијих климатских лечилишта у Србији, а најважније климатско место су Партизанске Воде — два љувика пуна вила и кућа између којих протиче бистар горски поток. После ослобођења у кориту потока изграђено је вештачко језеро погодно за купање и вођњу чамцима. На Партизанским Водама налази се вила из које је 1941 године руководство Народног устанка управљало операцијама после напада окупатора на Ужице. Још крајем јула у Равнинама основана је прва Златиборска чета, за њом друга, а затим одреди, тако да је готово свако место у овом крају сведок славних дана.

Златибор је добио име по златоножним боровима који су га некад красили. Данас су очуване само две врсте тих борова и оне претстављају шумску реткост: Pinus silvestris (бели бор) и Pinus leucodermis (муника).

Златибор је израито сточарски крај у коме има обиље млечних производа. Постао је научно-истраживачки центар Института за сточарство НР Србије. Први производи домаћег астраханског крзна до бијени су на Златибору.

Златибор је познат смучарски центар у Србији. Има добре терене за све дисциплине и повољне услове за смештај, али нема скакаоницу и успињачу. Он је једно од најпознатијих климатских лечилишта у Србији, а најважније климатско место су Партизанске Воде — два љувика пуна вила и кућа између којих протиче бистар горски поток. После ослобођења у кориту потока изграђено је вештачко језеро погодно за купање и вођњу чамцима. На Партизанским Водама налази се вила из које је 1941 године руководство Народног устанка управљало операцијама после напада окупатора на Ужице. Још крајем јула у Равнинама основана је прва Златиборска чета, за њом друга, а затим одреди, тако да је готово свако место у овом крају сведок славних дана.

Златибор је добио име по златоножним боровима који су га некад красили. Данас су очуване само две врсте тих борова и оне претстављају шумску реткост: Pinus silvestris (бели бор) и Pinus leucodermis (муника).

Златибор је израито сточарски крај у коме има обиље млечних производа. Постао је научно-истраживачки центар Института за сточарство НР Србије. Први производи домаћег астраханског крзна до бијени су на Златибору.

Златибор је познат смучарски центар у Србији. Има добре терене за све дисциплине и повољне услове за смештај, али нема скакаоницу и успињачу. Он је једно од најпознатијих климатских лечилишта у Србији, а најважније климатско место су Партизанске Воде — два љувика пуна вила и кућа између којих протиче бистар горски поток. После ослобођења у кориту потока изграђено је вештачко језеро погодно за купање и вођњу чамцима. На Партизанским Водама налази се вила из које је 1941 године руководство Народног устанка управљало операцијама после напада окупатора на Ужице. Још крајем јула у Равнинама основана је прва Златиборска чета, за њом друга, а затим одреди, тако да је готово свако место у овом крају сведок славних дана.

Златибор је добио име по златоножним боровима који су га некад красили. Данас су очуване само две врсте тих борова и оне претстављају шумску реткост: Pinus silvestris (бели бор) и Pinus leucodermis (муника).

КРОЗ ПЛОДНУ МЕТОХИЈУ

Метохија, пространа и плодна котлина, има средњу европску климу: у њој се осећа утицај мора, заклоњена је од северних ветрова, наводњена многим рекама и потоцима, те је земљиште јако плодно — добијају се по две жетве, а ливаде се по три пута косе...“

На гласу је метохиско поврће, „чувене су јабуке бузалије које су тако провидне да им се и семе види“, развијено је воћарство и виноградарство, равни делови обрађени су жбуњем и ситном шумом, а у околиним планинама су велике четинарске шуме.

У северозападном делу Метохије, под венцем Проклетија, на реци Пећкој Бистрици, лежи варош Пећ, коју планински венци штите од хладних ветрова, а долином Дрима продиру средоземне струје. Пећ се први пут помиње 1202 године као село у жупи Хвосно, а име је добио по многим пећинама које се налазе у околини. Од тог времена прохујали су многи векови пуни ратних бура. И данас у њој има старих кућа, уских улица, лепе наике, башта и јасова са текућом водом по улицама, тих

споменика старих времена, али и Пећ, као и други наши градови, мења лик: подижу се нове зграде, развија се индустрија, оснивају школе и шири култура.

Недалеко од Пећи налазе се два манастира Пећка патријаршија и Дечани, затим извор Белог Дрима са водопадом од 25 метара висине, клисура Сушица са кањоном дубоким 100 метара, величанствена Руговска Клисура дуга 30 километара и друге природне лепоте које посетиоци Пећи могу да виде. На слици: Пазарни дан у Пећи снимљен 1929 године.

Хајдн и путовање на Месец

Путовање на Месец почело је без узбудљивих припрема и догађаја. Као што је раније и било обичај, цар Месеца послао је Буонафеду, који је једном изразио жељу да посети Земљином верног пратиоца, напитака с необично јаким дејством и овај је само имао да га испије. Остало ће се догодити само од себе. И заиста, Буонафед се ускоро нашао на Месецу који га је, истину рећи, веома много потсећао на грешну Земљу. У сваком случају, двојица Месечевих житеља које је срео одмах по доласку на „лепотицу Луну“, поразно су личили на земаљске удвара-

че Буонафедових кћери, оне исте што их је неколико дана пре поласка изабацио из куће. Ви, разуме се, погађате да је ово путовање протекло срећно. Још више од тога: знате да таквог путовања ни кад није ни било. Као што обично бива у Голдонијевим комедијама, све је то била шала. Варалица који ју је смислио на крају је кажњен, лаковерни Буонафед такође, а његове кћери удају се за своје удвараче.

Можда све ово не би вредело да се исприча да недавно није пронађена непозната опера великог немачког композитора Хајдна која се зове „Путовање на Месец“. Написана по садржају

једне Голдонијеве комедије, ова опера, која има тако савремен наслов, била је изведена свега једном — августа 1773 године. Хајдн ју је компоновао за дан венчања мађарског грофа Естерхазија, овог истог Хајдновог „господара“ и „послодавца“ који је примораво великог композитора да носи ливреју као и остали његови лакеји. Сваког јутра Хајдн је

Две слиаре народне игре

Кубанска народна игра — хабанера — добила је име према главном граду на острву Куби — Хавани. То је игра у двочетвртинском такту, умереног темпа, налик на танго. Хабанеру су на Кубу донели афрички црнци, а у другој половини XIX века нарочито је постала омиљена у Шпанији. Неке мелодије су прешле и у уметничку музику. Две најпопуларније хабанере су La paloma и El Arreglito, која је инспирисала Бизеа за хабанеру у његовој опери „Кармен“.

Јота се назива стара шпањолска народна игра или само песма. Мелодија се или пева уз пратњу неког инструмента и пуцкетање прстију, или изводи на бубњу и свирали, или гајдама а у новије време на гитарама. Приликом игре парови стоје један према другом са уздигнутим рукама. По правилу игра је лакшег темпа али се у неким крајевима игра и брзо. Ритам је променљив а хармоничност мелодије долази више до изражаја него код других шпањолских игара и песама. Јота је ушла и у уметничка дела и постала саставни део многих композиција. Једну од најпопуларнијих мелодија искористио је Лист у својој „Шпанској рапсодији оп. 16“, и Глинка у својој композицији „Јота арагонеза“, као и де Фаља у балету „El sombrero de tres picos“, затим Сен Санс, Албениц и други.

У јесен прошле године Хајдново „Путовање на Месец“ изведено је први пут — бар за широку публику — на фестивалу у Екс-ан-Провансу, у Француској. Весела и мелодична, усто са тако савременим називом, опера је постигла велик успех.

Због бесмислица...

Робот из Детронта повучен је у лабораторију на правку — зато што је говорио бесмислице. Овај аутомат се захваљујући пролазницима говорио с брда с дола и нарочито се често варао приликом враћања куцура.

У јесен прошле године Хајдново „Путовање на Месец“ изведено је први пут — бар за широку публику — на фестивалу у Екс-ан-Провансу, у Француској. Весела и мелодична, усто са тако савременим називом, опера је постигла велик успех.

У јесен прошле године Хајдново „Путовање на Месец“ изведено је први пут — бар за широку публику — на фестивалу у Екс-ан-Провансу, у Француској. Весела и мелодична, усто са тако савременим називом, опера је постигла велик успех.

Воља, вежбе, успех...

Било би тешко означити најбржег тркача свих времена, али ако би смо покушали да изаберемо најчуднијег то би свакако било лакше. Његово име је Глен Канингем. Да ли сте већ чули за њега? Он је оборио светски рекорд на стази од 1600 метара и освојио још читаво туче других. Да би то постигао морао је да покаже храброст и јачину воље која изгледа просто несхватљива.

Када је имао седам година Глен је био здрав дечак. Породица је имала још једног дечака нешто старијег од њега по имену Флојд, кога је мали Глен просто обожавао. Од свега се највише ли-

Пробудио се код куће у својој постељи. Ноге су му биле у завојима натопљеним сејтином. Покушао је да се покрене али страховити бол га је натерао да зајауче.

Када се сетио Флојда покушао је да се дигне. Али све је било доцкан јер је он био погинуо у пожару.

Глен је недељама лежао беспомоћан у постељи. Десна нога му је била искривљена и лекари су мислили да никад више неће моћи да хода. О трчању наравно није могло ни да се говори Глен је лежао и плакао.

Најзад су му лекари скинули завоје. Родитељи су му помогли да се дигне али када је покушао да се ослони на десну ногу она није досезала до пода, била је краћа за читава два сантиметра, а лева се подавила под његовом тежином. Остале су као помоћ једино штаке, и он их је узео да би бар некомо могао да хода.

Када је први пут изишао из куће око њега се скупила гомила деце. Многи се још сећају како је болно загривао доњу усну и како су му на очи наврле сузе, али је ипак рекао:

— Добро сам трчао и још то знам. Чекајте само, даћу вам прилике да се у то уверите.

Глену је требало дуго времена да испуни своје обећање. Имао је већ једанаест година када је оставио штаке. Могао је полако да покреће десну ногу која му је дотле била укрућена. А после две године успео је и потпуно да је исправи.

— Сваке вечери пре спавања и сваког јутра чим бих устао правно сам бескрајне и врло болне вежбе. Прво су ми при томе помагали отац и мајка, а затим сам покушавао сам. То мучење трајало је сатима али жеља да опет станем на своје ноге била је јача од сваког бола.

— Како ме је страховито болео сваки корак! А онда једног дана, када ме је сувше јако заболело, помислио сам да ме нога не може болети више ни ако покушам да трчим. И онда се десило чудо: када сам брзо померао ноге, иако је то више личило на скакутање него на трчање, бол је нестао. У току следећих пет-шест година ретко сам кад ишао лаганим кораком више од стотинак метара, јер сам готово увек трчкарао.

Стална гимнастика и масажа су ојачали мишиће и поврћене живце на Гленовим ногама и он је из године у годину све спретније трчао. А како су га ноге мање болеле када би то радио он се постепено развио у првокласног тркача. После извесног времена запослио се а поред тога учио и школу.

Нешто пред матуру учествовао је на тркама које је организовала његова школа. Како спринт не захтева сувише велики напор већ само

велику вештину и тактику он је почео да постиже одличне резултате. Из школског клуба прешао је у један већи и једног дана је на запрепаштење свих оних који су знали његову историју постигао велики успех — претрчао је 1600 метара за 4 минута и 30 секунди иако још није имао двадесет година.

Неколико година касније он је постигао светски рекорд на 1600 метара, за 4 минута и 6 и 4/5 секунде. Сви који су видели како добија победнички венац бурним овацијама су изразили своје одушевљење и дивљење према дечаку за кога су лекари рекли да никада више неће моћи ни да хода.

вио његовој брзини у трчању и у потаји прижељкивао да и он једном трчи исто тако брзо.

Сваког јутра су они трчали више од четири километра до школе. Да би зарадили нешто новца за депарац помагали су сваког дана домаћину да заложу велики казан у школи.

Једнога дана док су деца дожила ватру пећ је експлодирала. Глен је видео како пламен диже свуда унаоколо па је уплашен истрачио из зграде. Тек напољу је приметно да му нема брата који је вероватно остао унутра. Полетео је натраг у ватру да би га спасао.

Дечак се пробио донекле али се ватра брзо ширила гутајући дрвени под. Дим је почео да га гуши, а он је звао Флојда из свег гласа. Покушао је да рукама сакрије лице и учинио је још неколико корака али се онда онесвестио.

АТОМСКА ДОСАДА

Тек што су прорадиле прве атомске централе у свету а већ се говори о извесним њиховим недостацима. Запажено је да људи запослени у овим централама осећају тежак душевни замор и безвољност при раду, па су психолози морали да притекну у помоћ. Као прву меру предложили су да службеници атомских централа не раде само на једном радном месту, рејмо надгледају бројчаник, већ да у току дана мењају посао. Друга препорука је у томе да се одељења за службенике не праве велика као дворане у којима се човек осећа безнадежно усамљен, већ као мање, угодно обојене и удешене одаје.

СИТНО...

У Ливерпулу је инсталирана машина која ће за један минут моћи да избацује 200 пакета шећера у кесама од једног килограма.

Недавна статистика спроведена у Француској показује да њени грађани троше 45% свог буџета на исхрану.

ПОРОДИЦА — ФУДБАЛСКА ЕКИПА

У Луксембургу игра на фудбалским такмичењима момчад под именом „Монд-екипа“. Велики број гледалаца увек са интересовањем прати игру ове екипе која се састоји само од чланова породице Монд. Капитен екипе је шеф породице Емил Монд који има 59 година, а најмлађем члану дечаку Полу сада је само 13 година.

Ушпицај климе

За непуну 24 часа шведски тркач на средње стазе Ден Варн прошао је кроз температуру која је варирала 40 степени.

— Било је 8 степени испод нуле кад сам ушао у авион у Гетеборгу а 32 изнад нуле кад сам изашао у Сао Паолу да бих учествовао на познатим ноћним тркама, — каже Варн. — Сматрам да је врућина била главни узрок што нисам добио трку ја, већ Аргентинац Суарез који је на ту климу научио.

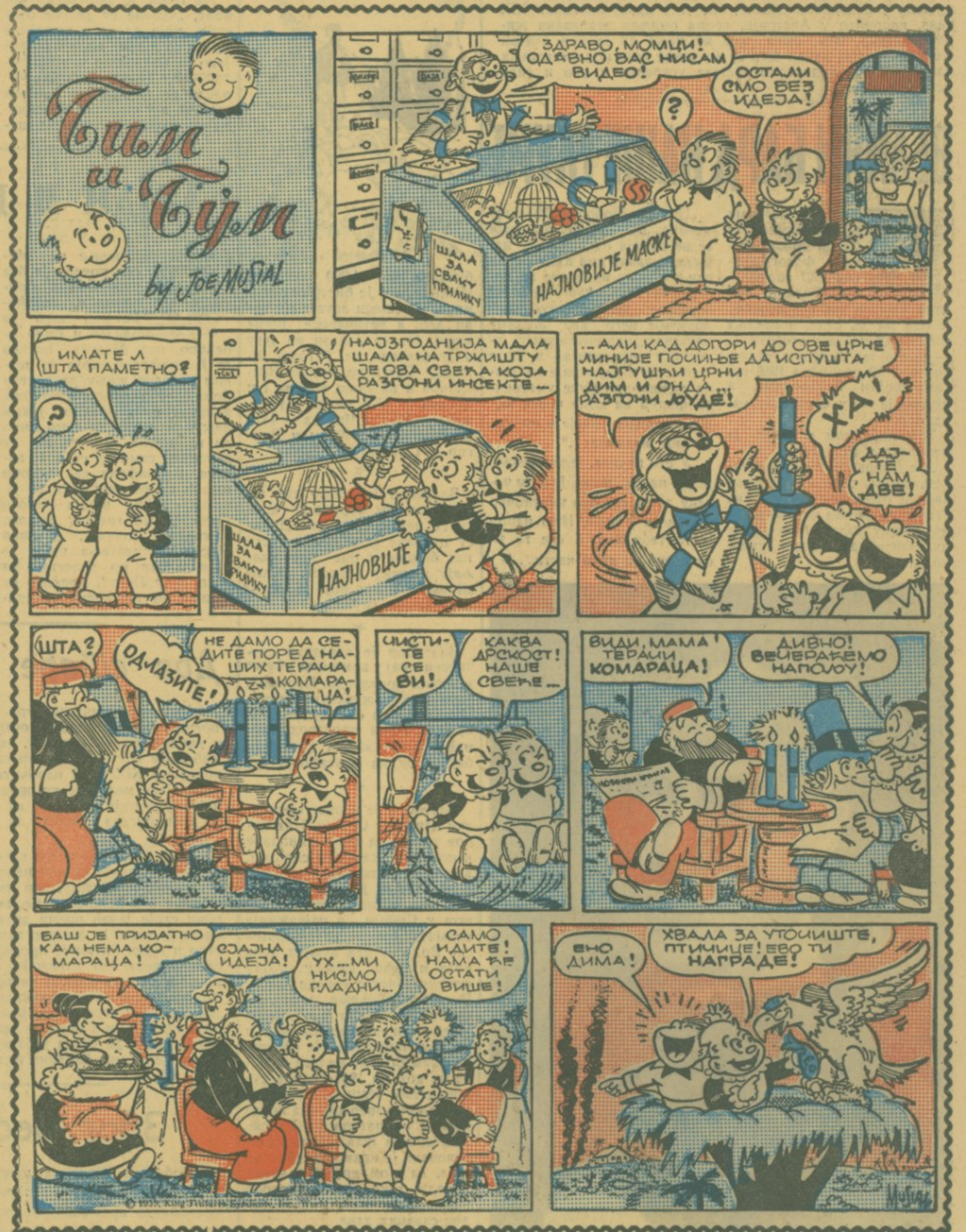
ПАТУЉАСТИ РАКЕТНИ МОТОР

Једна истраживачка група Технолошког института у Хобокену, у држави Њу Џерси, успела је да конструише најмањи ракетни мотор. Његова величина је равна палцу човекове руке.

Заштитни каиш

Стручњаци за друмски саобраћај измислили су специјални каиш којим се возач везује за седиште да би био обезбеђен од разних потреса. Захваљујући њему возач остаје у непромењеном положају чак и кад је принуђен да нагло укочи при великој брзини. Један Швеђанин који је имао овај заштитни каиш када је брзином од 80 километара налетео на кола која су ишла 100 километара на сат. Заштитни каиш је задржао возача прикованог за седиште.

Аутомобилски клуб Швајцарске јавно је приказао ситуацију судара — помоћу лутке смештене у колима: возач приликом изненадног кочења не удара главом и горњим делом тела у каросерају, већ остаје на свом седишту.

ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

СТРАДИВАРИЈУС У СВОЈОЈ РАДИОНИЦИ

Између дана када је неолитски човек први пут про извео звук на растегнутој кожи животињског трбуха и садашњих концертних виолина лежи скала читаве цивилизације, целокупна историја човека и музике.

Само неколико предмета које је направила људска рука било је тако ревностно и истрајно проучавано као ви-

РЕТКА СЛИКА ПАГАНИНИЈА

ПРИМЕРАК ИЗРЕЗВАРЕНЕ ВИОЛИНЕ ИЗ ПАРМЕ, XVI ВЕК

олина. Њен најранији предак вероватно је била примитивна лаута: на корњачиној љуштури или половини љуске кокосовог ораха разапњала се кожа од животињског трбуха. Претпоставља се да је најранији гудачки инструмент био раванастрон, који је изумео легендарни египатски краљ Равана. По типу инструмент личи на двојични бањо и старе кинске и белуинске инструменте још и сада у употреби.

После неколико миленијума, дефинитивна еволуција виолине вероватно је започела за време доцнијих египатских династија.

Први пласнати инструменти су римске фидикуле и персиске гитаре. Обе су се појавиле за време каснијег рим-

ског царства. Китаре је постала далеки предак данашње гитаре, а фидикула је еволуирала у пофранцужену витулу, у вигеле Карла Великог, фидел краља Ота и англосаксонски фидел Алфреда Великог.

Најпопуларнији је био ребек, трочично ћемане у облику половине крушке са заглавеном ручицом, које су Мавари пренели у Шпанију 711 године. Рабаб, како су Мавари назвали овај инструмент, потиче од примитивне лауте. Међутим, његова популарност није била дуга — због шкрипавог звука. Као озбиљна супарница појавила се у X веку виола у многоме слична модерној виолини. Имала је шест жица, дугу ручицу и знатно мекши звук од ребека. Када се у XIII веку појавило и гудало од коњске длаке, виола је преовладала над ребеком и фиделом и изродила читаву породицу виола — од малих сопранина до контрабаса.

Велики мајстори

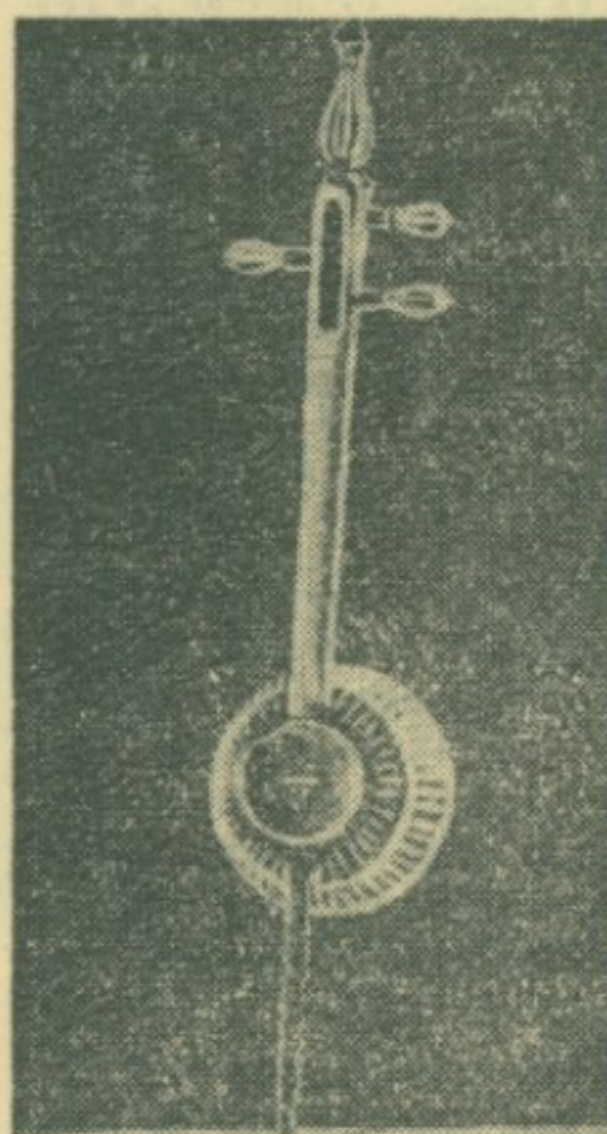
Виола је владала до око 1430 године када се појавио један мањи инструмент са три жице: деликатније у облику мало пољско ћемане (Polnische kleine geige) које су Италијани одмах прихватили као „viola da braccio senza tasti“. Французи су му дали провансалско име „виолон“, а 1551 године Италијани су му до-

АНТОНИО ВИВАЛДИ

дали још једну жицу и прекрстили га у „виолино“.

Између поборника виоле и виолине настао је огорчен рат, који се ипак завршио коначним тријумфом виолине нарочито када је славни мајстор Гашпаро да Сало из Брешије доказао њене неж-

ПЕРСИСКА ГИТАРА — ДАЛЕКИ ПРЕДАК ВИОЛИНЕ

није и умилије звуке. Да Сало је за прављење виолине користио тврђе дрво, виши мост и затегнутије жице и показао да се на оваком инструменту, уљубљеном између кључњаче и браде, може добро свирати, док се виола држала међу коленима.

Први међу великим градитељима виолина био је Андреа Амати који је у Кремони засновао праву „династију“. Најстарија виолина коју је он направио а која и данас постоји јесте једна „виолина пиколино“ из 1564 године.

Још талентованији је био Андреас унук Николо Амати, коме се приписују неке од најделикатнијих Амати-виолина. Он је истовремено био учитељ двојице других чувених градитеља: Андреа Гварнерија и Антонија Страдиваријуса.

Многи верују да је највећи од свих мајстора био Страдиваријус. Рођен вероватно 1644 године, он је почео да прави своје виолине око 1666 године, како је утврђено према његовом најранијем познатом делу. Наредних 20 година провео је у савршавању раније направљених виолина.

Још више је савршио свој дотадашњи модел око 1684, али најбоље његове виолине потичу после 1700 године. Страдиваријус је, колико је познато, направио 1116 инструмената, међу којима 540 виолина, 12 виола и 50 чела.

Велики музичари

Први међу великим виолинским виртуозима-композиторима био је Венецијанац Андреа Габриели. Доцније, у XVII и XVIII веку, Арканђело Корели је постао познат као

оснивач модерне гудачке технике, нарочито по свом елегантном стилу који је карактерисао виртуозе тог доба. Од ових великих композитора највећи је био Антонио Вивалди.

Постоји једна стара празноверница да име мајстора на виолини уноси у њу душу што је довело до веровања да су неке виолине живе. Сличност виолине и женског гласа потстакла је једног реформисту XVIII века да виолину назове „супругом ћавола“.

У XIX веку виолински фолклор је био усретсрећен око цигана, који су били познати по својој жецавој музици. Говорило се да они своју мрачну силу спроводе кроз виолину. Славни шпански виртуоз Пабло Сарасате сматран је циганином због свог добро познатог „Zigeunerweisen“.

Међу најславнијим виолинистима био је свакако Италијански композитор-виртуоз Николо Паганини. Висок, танак и мртвачки блед, Паганини је увео после Ђузепе Тартинија највећу новост у техници свирања. Његов „пичикато“, запињање жица прстима, и распон од три октаве на Г-жици, запањивали су публику. Почели су да га називају сатаном.

И после његове смрти од рака у грлу, још много година се веровало да је Паганини сахрањен испод неког непознатог раскршћа с коцем прободеним кроз срце, јер је њаво имао коначно право на његову душу.

Комџас за њосагу вештачких сатџелиша

За будуће вештачке сателите који ће имати посаду већ су конструисани многобројни инструменти међу којима и нека врста компаса који ће посади сателита омогућити да у сваком тренутку зна над којим се делом Земље налази. Та прецизна справа састоји се од минијатурног глобуса који претставља Земљу а окреће у правцу супротном од оног у коме се окреће сателит. Сам сателит, пак, претставља непомична лоптица. Фиксирањем лоптице на малом екрану, будући астронаути ће моћи лако да одреде положај свог свемирског брода над површином Земље.

ЕЛЕКТРОНСКИ ЗАВАРИВАЧ

У Западној Немачкој начињен је апарат за електронско заваривање помоћу кога је могућно заваривати метале с веома високом тачком топљења. Овај апарат намењен је изградњи свемирских летелица које се праве од веома отпорних легура и метала. Помоћу новог метода електронског заваривања стручњаци су успели да заваре керамичке делове с тунгстеном који је познат по својој високој тачки топљења, као и најтање металне плоче. Читав поступак потпуно је механизован и њиме се управља с једног места одакле техничар има, захваљујући телевизијском екрану и специјалном микроскопу, потпуну контролу процеса.

Лоше израчунао

Један стручњак за дуван из Француске дошао је на оригиналну идеју: да се направе и пусте у продају цигарете дуге 25 сантиметара. Назвао их је „гигант“. На ово су га побудили нервозни гледаоци утакмица који су сваки час палили цигарете. Мислио је да ће ове трајати бар цело једно полувреме. Али, преварио се. Занети навијачи, овим дугим цигаретама палили су шешире или одела онима испред себе.

Немирне воде Нила

У срцу Африке, недалеко од једног сасвим малог извора, налази се табла на којој пише на латинском: „Kaput Nili meridionismum“ — најнижа тачка Нила. Из близине језера Тангајике на 2.000 метара висине, у Руанди Урунди, једна кап воде која изиђе из овог извора има да превази најдужи пут на свету. Отстојање од тог места до Дамијете, на обали Средоземног Мора, износи 6.700 километара. А по што живот тридесетак милиона људи зависи од Нила, свака кап је од веома велике вредности.

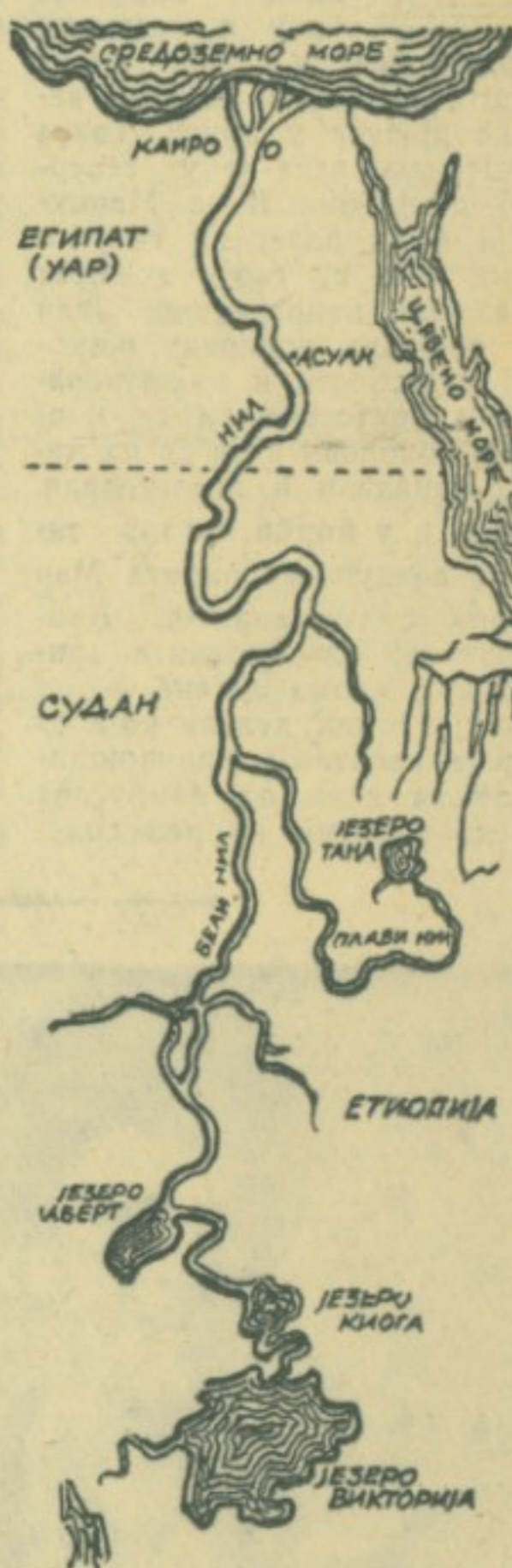
Ова легендарна река има своју причу. Нил је први пут ушао у писану историју пре 7.000 година а његов водостај код Каира редовно се бележи од 641 године. Кад почне да надолazi, стари Египћани су, столетима, бацали у његове таласе своје најлепше кћери само да би га умилиствили.

Ко год је испитивао ову афричку реку или је њоме пловио, говорио је о њој као о живом бићу. Она тече нарочито ојачана од Картума, у Судану, где се спајају воде Белог и Плавог Нила. Пошто крене од мајшног извора, Бели Нил ће прво прећи 700 километара и увећан многобројним притокама, улиће се у језеро Викторија, друго по величини у свету. Пошто га напусти, Белом Нилу преостаје пут од 5.600 километара до средоземне обале. Али, тек што је изишао из загрљаја једног језера, пада у друго, језеро Киога, широко и мочварну област у којој мора да лута док нађе излаз. Убрзо после мочваре, Нил па-

да преко Марчисонових водопада, високих 43 метра, у дубок теснац, широк свега 6 и по метара, у коме се пени и кува као ниједна река на свету. Одатле наставља мирним током до границе Судана. На дужини од 270 километара, путник доживљава незаборавну пловидбу бродом са кога се на обалама виде крда слонова, многобројни лавови, биволи, носорози и друга крупна афричка дивљач. Вода је пуна крокодила, нилских коња, пеликана и фламинга све до границе Урунде и Судана.

У најзаосталијем делу Етиопије, на висини од 2.750 метара, изирије један поточић који ће убрзо да нестане у језеру Тана. Уствари, ово језеро је прави извор Плавог Нила, као што је Викторија извор Белог Нила. И док се Бели Нил релативно брзо котрља кроз равничарске саване, његов сабрата се стропштава на дно огромног кањона чије стене и од по 1.370 метара прате реку на дужини од 500 километара. Тај велики базен, од око 300.000 квадратних километара, готово је насељен и потпуно непознат. Још се нико није пробио Плавим Нилом до језера Тана, ни чуном ни пешке, и свакако да тај подухват никоме неће поћи за руком. Ипак ћемо ускоро моћи да се упознамо са рељефима ове области, јер једна група специјалиста за снимање из авиона сада врши фотографисање терена са висине од 9.000 метара. До јуна 1960 године посао ће бити завршен.

Живот становништва кроз чије земље пролази Нил потпуно је зависан од ове реке, јер су области сушне. Шта значи афричка суша показује

нам следећи пример. Ако у Јужном Египту ставимо на земљу једну обичну шољу, биће потребно 60 година да се она напуни водом; наравно, под претпоставком да вода не испарава. Зато није чудно што 95% египатског становништва и 97% обрадиве земље лежи на обалама Нила.

Због велике зависности од ове реке некадашњи становници Африке су у њој гледали божанство. А њене воде су биле двоструко немирне: плавиле су земљу и уносиле раздор међу народима. Столетима је постојала бојазан једних да им други не одведу воду на другу страну што би значило смрт за све оне који насељавају обале према ушћу. Али наше столетје је решило вековне распри и уцене. Независне афричке државе обавезале су се доброволним уговорима да неће чинити ништа што би шкодило привреди друге земље. И тако уговори, водојаме и регулације корита све више укроћују дрвену реку чије воде неће више бити немирне.

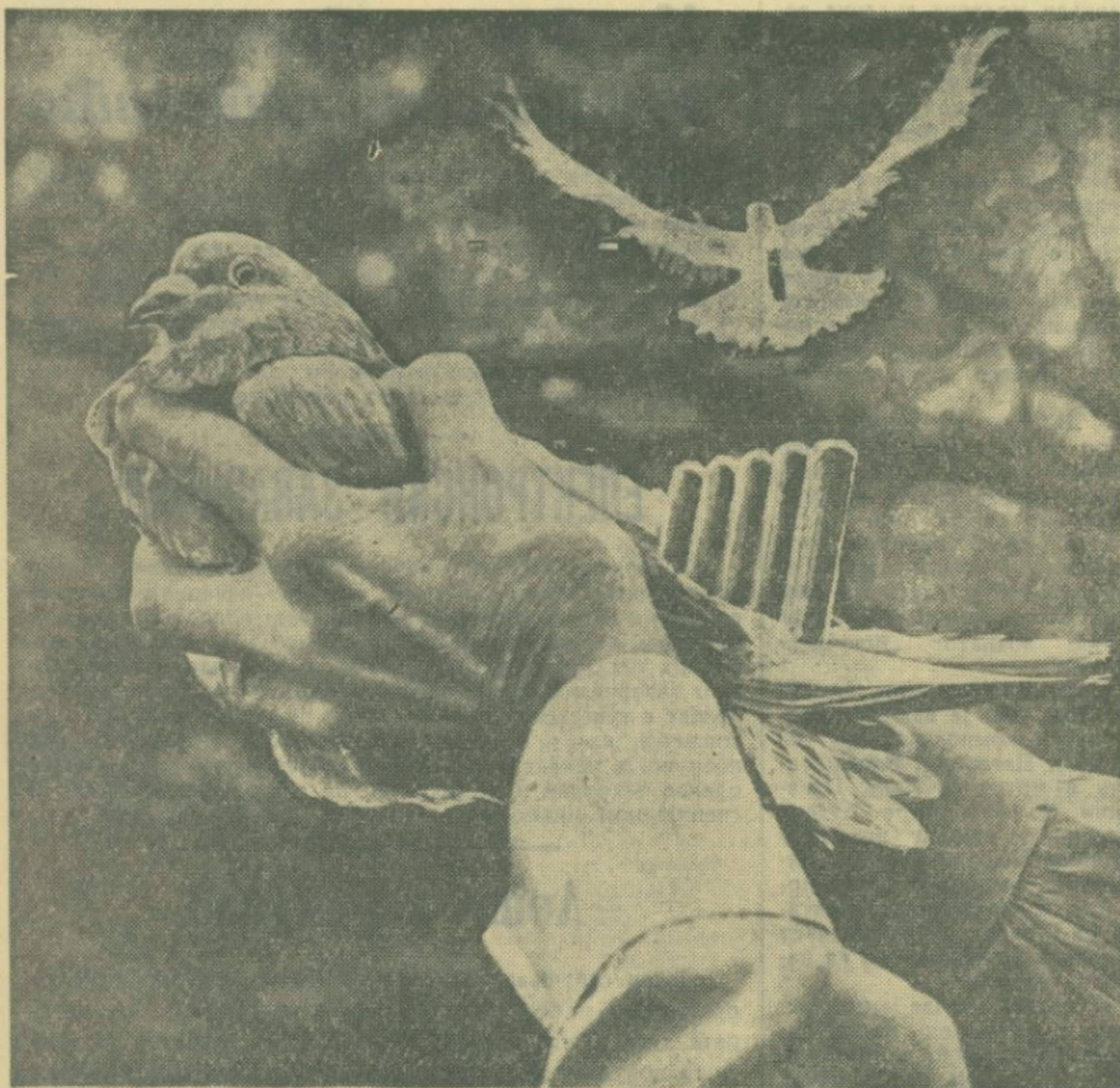
СВИМА ЈЕ ПОЗНАТО, АЛИ...

Свима је познато колико је сунце неопходно за човеково здравље, али веома је мало њих који знају колико може да буде штетно недовољно електрично осветљење, како за физичку снагу тако и за дух човека. Они који ради штедње употребљавају слабе електричне сијалице најчешће су изложени повременим главобољама.

Прикупљањем података у Америци сазнано се да већина људи у САД користи само трећину електричног осветљења које је њиховим очима потребно. Према мишљењу специјалиста, на сваких десет квадратних метара потребна је сијалица од 100 вати. Ако је просторија већа, боље је употребити две, три и више сијалица него једну која има два или три пута већу снагу. Израчунао је чак и колико је осветљење потребно при разним делатностима. На пример, да се осветли један писаћи сто потребна је сијалица од 100 вати. У кујни је потребно имати 70 вати, за бријање товољна је јачина од 50 вати. Ако се при куповини сијалица води рачуна о хигијенским условима, човек ће се после рада осећати мање уморан и продужиће здравље и век својим очним живцима.

ПОРОДИЦА ВИОЛИНА: ВИОЛОНЧЕЛО, ПОШЕТА, ВИОЛИНА И ВИОЛА ДА ГАМБА

Наш пријатељ јеж

Са пролећем буре се и жеви. Већ су почели да граде гнезда испод шибља или у рупама где наносе лишће и сламу. Кад мало више отопли доћи ће на свет први младунци, сасвим бели и слепи, са бодљама које су мекане и положене уназад. Једна породица жева добија годишње од три до седам младих.

Врло бојажљив, јеж се углавном не виђа дању. Он полази да тражи храну кад падне мрак. Његови највећи непријатељи су лисица и пас, али они су довољно мудри да га нападају врло обзирно, јер слуте опасност од његових бодљи.

Његов непријатељ је и змија, али змијин отров на јежа нема никакво дејство. Ујед отровнице лишава живота сисара који је од јежа и 30 пута тежи, али на његов организам не утиче уопште. Слично је са прахом бубе кантариде. Ако се тај прах стави у храну мачки или псу, изазива у њиховом стомаку веома велике болове. Јежу можете ставити у храну макако

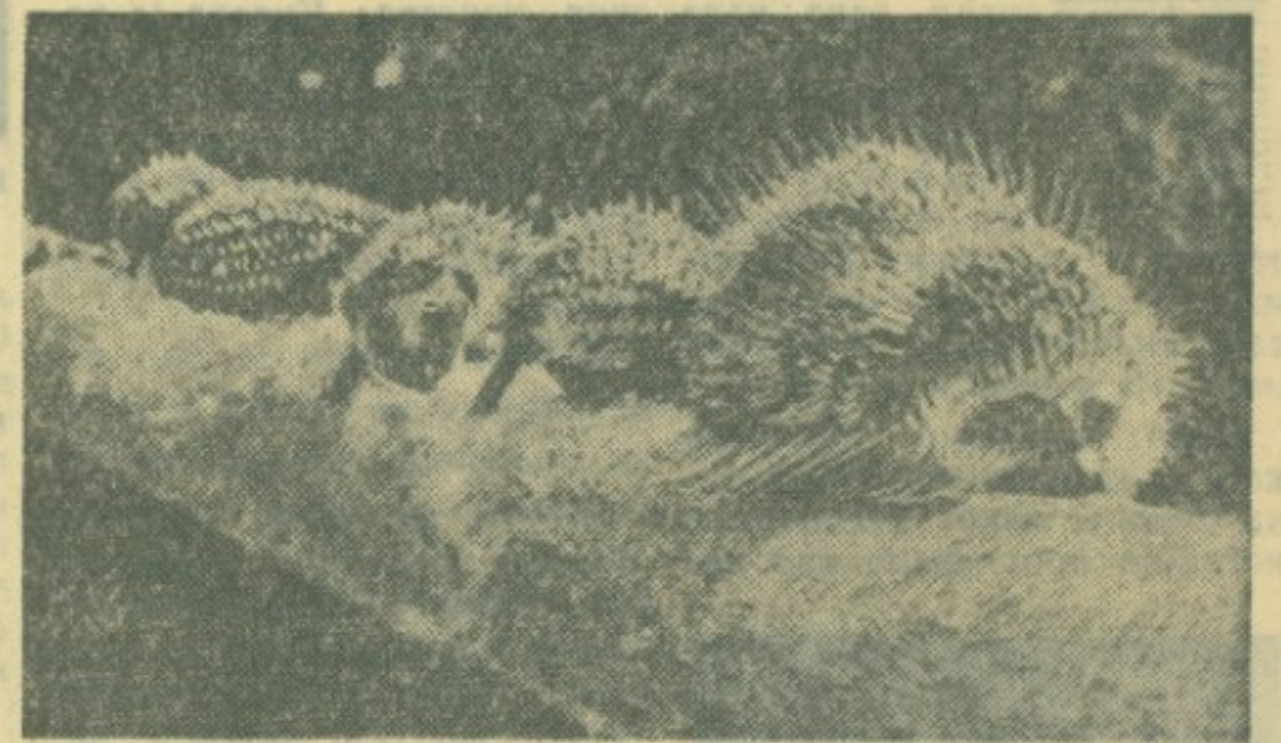
велику количину опијума, арсеника и других отрова па му се ипак неће ништа догодити.

Немачки биолог Ленц описао је занимљиву борбу између жежа и змије.

„Док је женка чувала јежиће, пише Ленц, бацно сам у њен сандук једну велику отровницу која је два дана пре тога убила једног миша. Женка је више њухом него очима осетила непријатеља. Покренула се с места, пришла змији и лагано је оњушила од врха репа до главе а нарочито је добро омирисала њену чељуст. Отровница је зашкитала и више пута је ујела за њушку и за усну. Као да жели да омаловажи ове без-

опасне нападе, жежица је олизала задобијене ране, а змија није престала с нападима па ју је ујела и за језик. Међутим, ова је и даље мирно њушила свог нападача и чак је неколико пута лизнула змијино тело. А онда је шчепала гмизавца за главу и дуго му ломила чељуст, па затим процепила отровне жлезде и отпузила младунцима тек пошто је појела један део непријатеља који јој је задао небројене ране.“

Кад се младунци излегу, штају по гнезду идући један за другим као караван камила. Прво младунче увек држи зубићима мајку за реп, а остали пузе иза њега.

ГОЛУБОВИ ЗВИЖДАЧИ

томци ових породица изумрли необични начин производње ових пиштаљки заувек ће остати тајна.

Проналазачки дух бова. Да би дулеци добили нарочити облик гајени су у шао је начина да још пре 500 година обезбеди брау и сигурну службу везе и слања хитне поште из једног центра велике државе у други. Таква поштанска веза је у северној покрајини Кине Манџурији била поверена голубовима који су своју дужност обављали непогрешиво. Једну озбиљну препреку њиховој савесности и пожртвованости представљали су копци и соколови који су их често нападали и десетковали. Али и у борби против таквих ваздушних пирата Манџурци су се снашли. Конструисали су нарочите пиштаљке, веома лагане — од минијатурних дулека које су веште занатлије причвршћивале за цеви од бамбусове трске а затим на реп голу-

бува. Да би дулеци добили нарочити облик гајени су у калупима од иловаче. Опремљени таквим пиштаљкама голубови су за време летења производили продорну пискну која је њихове опасне непријатеље нагонила у бекство. Овај духовити изум неколико векова је коришћен у Кини.

Највећу збирку тих необичних пиштаљки за голубове-писмоноше има амерички новинар Џејмс Хоув који их је прикупљао у току пет година док је као дописник Асошиетед-преса био у Пекингу. Он располаже са 75 разних пиштаљки које су причвршћиване голубовима разних величина и у разним приликама. Тајну производње ових пиштаљки која се преносила с колена на колена, знало је само неколико кинеских породица из околине Пекинга. Пошто су по-

WALT DISNEY'S ТОВИ ТАЈЛЕР

КАД СЕ ЦИРКУС СПРЕМАО ДА Крене...
 ПА... ЕВО МЕ, ГОСПОДИНЕ... ШТА?
 А ШТА ЈЕ С ЧИКОМ И ТЕТКОМ?
 ОНИ МЕ НЕ ЖЕЛЕ...

ЦИКА ДАНИЈЕЛ КАЖЕ ДА САМ ИМ ЈА КАМЕН О ВРАТУ...
 ТРЕБАЛО ЈЕ СВЕГА НЕКОЛИКО ДАНА ДА ТОБИ УВИДИ ДА ЊЕГОВ ГАЗДА НИЈЕ ВАШ ДОБРИЧИНА...
 ТИ, БАЛАВНЕ! ОПЕТ СИ ПРИМИО КОМАД ОЛОВА УМЕСТО НОВЦА!
 ОПРОСТИТЕ... ЈА СЕ НЕ РАЗУМЕМ МНОГО У НОВЦА...

... ГЛАВНИМ КЛОВНОМ САМОМ ТРИТОМ...
... ЖАНЕТОМ МАЛОМ ЈАХАЦИОМ...
... ГОСПОДИНОМ СТОБСОМ...

... УТВАРИ СА СВИМА СЕМ СА АЖАКСОМ, ПАРТНЕРОМ МАЛЕ ЖАНЕТЕ...
 ОХ, ОПЕТ ТИ...
...ВЕЛИКИ ПРОДАВАЧЕ КИКИРИКИЈА, ХРАБРИ ЈУНАЧЕ ИЗ ШАТРЕ С ЛИМУНАДОМ!
НЕ ЗАМЕРИ МУ, ТОБИ!

НАСТАВИТЕ СЕ

Модернизовао се

На слици је сеоски свирач са шаргијом, неком врстом тамбуре, из северне Босне недалеко од Тузле. На свадбама и другим свечаностима у селима он забавља свет. Али и он се „модернизовао“ — направио је футролу за своју шаргију.

БАТЕРИСКА ЛАМПА У УСТИМА

Ова лака и мала батериска лампа која може да се пали и гаси зубима одлично служи механичарима, електротехничарима, рибарима и сваком који мора у мраку да ради са обе руке. Светлост лампе не пада у очи и не засењује онога који је употребљава.

ЖИВ РОДЕНОВ МОДЕЛ

Антонио Нордоне рођен је 1877 године у једном малом италијанском селу. Кад му је било 14 година отишао је у Француску и у Лиону се запослио у некој фабрици. На послу је остао неколико година, а затим отишао у Париз. Тамо је срео свог стрица који је служио као модел сликарима на Монпарнасу. У то време сви добри модели били су Италијани и његов стриц је позирао у многим ателијима. Када је 1897 године Роден тражио модел за своју чувену скулптуру „Пољубац“ изабрао је баш Антонио Нордона. Касније је он позирао Родену и за статуу Балзака.

Данас он живи у Вилжуифу у предграђу Париза, али иако је већ зашао у дубоке године и даље обавља свој позив.

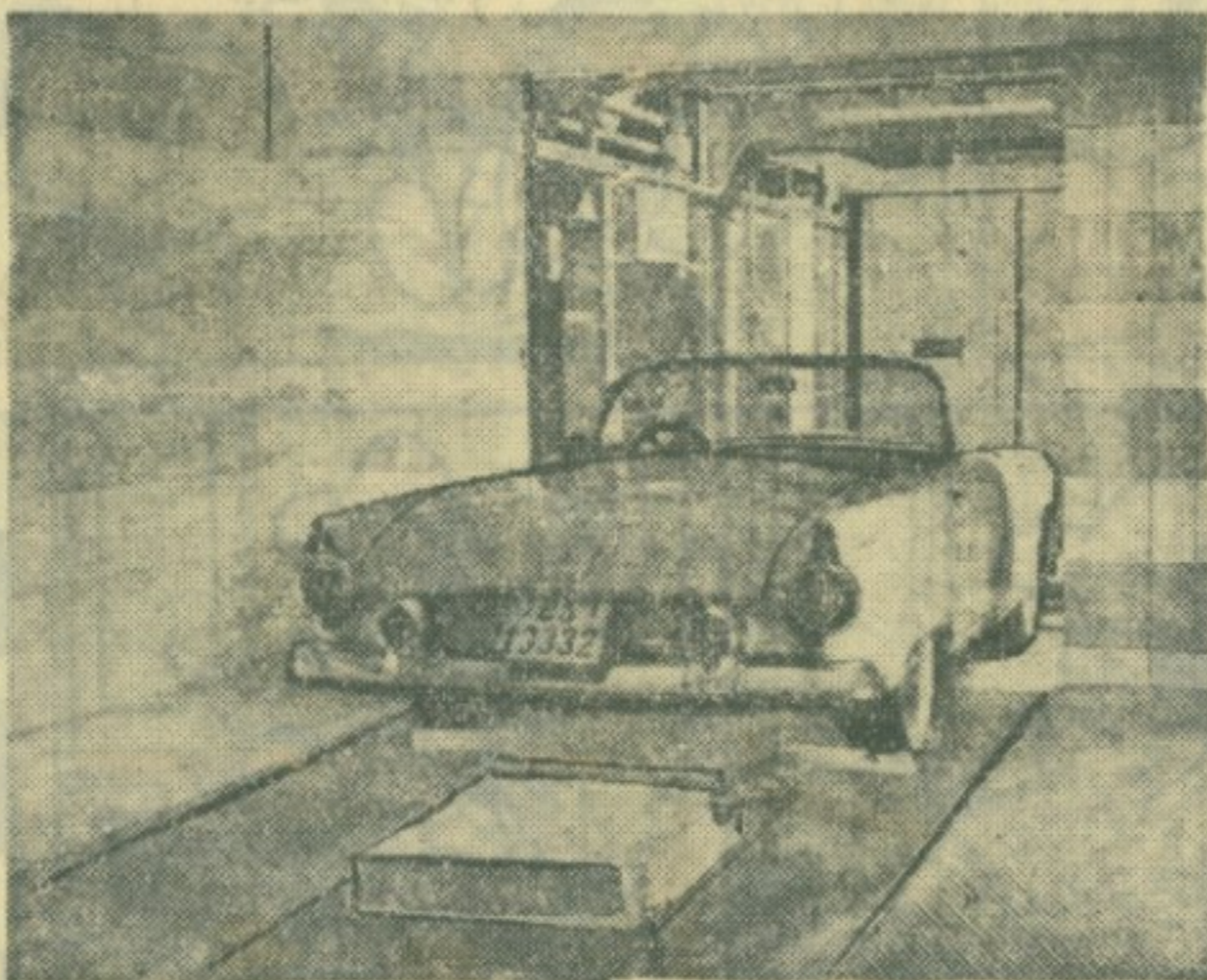
Гар ми значите?

СЕДИШТЕ ЗА ОНЕ КОЈИ МНОГО СТОЈЕ

Да би помогла многобројним радницима који су приморани да стоје преко целог дана, једна француска фирма произвела је неку врсту седишта-подупирача. Захваљујући „жирафи“ како је ово седиште названо, цртачи, хемичари, људи који раде за машинама, планери и контролори, продавци, касири и остали чии посао изискује непрекидно стајање могу убудуће да одмарају ноге не напуштајући рад. „Седиште“ им пружа изврстан ослонац, јер је тежина тела распоређена на три места: седиште и две ноге. Покретљиво је — може да се помера, спушта и диже. Његово подножје са баластом обложено широким ребрастим каучуком, даје изванредну сигурност.

Први облакодер у Паризу

Док се Американци одричу даље изградње облакодера, они се све више граде са ове стране Атлантике. Направљен је план за два огромна здања у Паризу: облакодер на Монпарнасу био би висок 183 метра и имао 50 спратова, а другом, одређеном за министарство одбране, још димензије нису познате. Пошто је станица Монпарнас дотрајала, биће срушена да би се добио нов слободан простор.

Аутоматизована гаража — чудо технике

Један једини службеник може у модерној гаражи у Базелу у Швајцарској да паркира и врати 400 аутомобила за 65 минута и то да не устане са свог седишта. Његов посао се састоји једино у томе да притиска дугмад у контролној соби гараже где

Путокази

У планинама Харца у Немачкој направљени су за аутомобилисте путокази. Од великих возних паркова одакле се колима полази, путокази означавају: плави да ће се путник ако пође тим правцем из шетње вратити на место поласка за један сат, жути — за два, а црвени — за три часа.

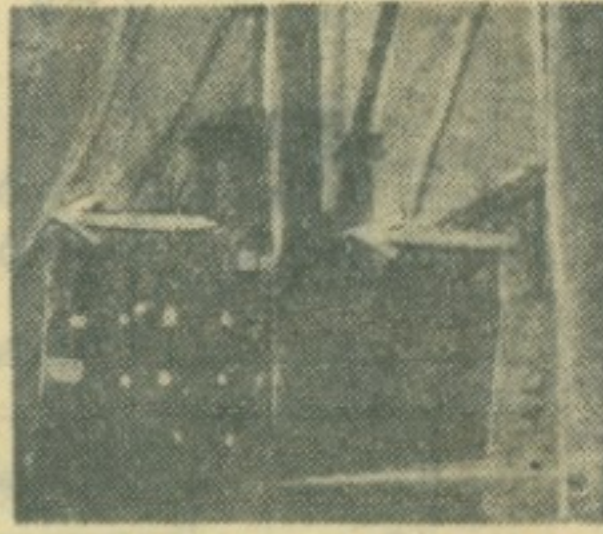
Професор

Норберта Винера, професора математике на Технолошком институту у Масачусетсу, док је пролазио једно појодне парком института зауставио је неки студент с молбом да му објасни неки математички проблем. Професор врло љубавно одговори на питање, али он сам запита студента: — Молим вас, да ли знате из ког сам правца долазио у тренутку кад сте ме срели? — Одавде, господине, — одговори студент показујући руком. — Одлично, — промрља професор, — значи да сам се враћао с ручка.

Имаће прилике

Други интернационални конгрес библиотекара јавних музичких библиотека одржаће се од 5 до 10 септембра ове године. На конгресу ће се дискутовати о раду музичких библиотека целог света. Учесници конгреса ће имати прилике да посету библиотеке у Бохуму, Есену, Келну и Крефелду.

ЗНАК ЗА ОКРЕТАЊЕ БРОДА

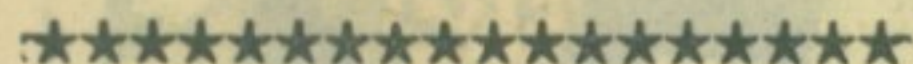
Осветљене стрелице на мосту брода показују као и звуци сирене на коју страну се брод окреће. Овај систем на чињен је у Холандији а сада се испробава и у САД.

Највећа

Највећу мешалицу за бетон израдила је немачка фирма из Есена. Висока 16 метара мешалица је потпуно аутоматизована и даје 90 кубних метара готовог бетона на час. Ова количина је довољна да испуни 25 специјалних камиона и да редовно снабдева бродоградилшта удаљена и до 20 километара. Конструктори ове мешалице намеравају да израде једну још већу кулу за мешање која би имала капацитет од 160 кубних метара на час.

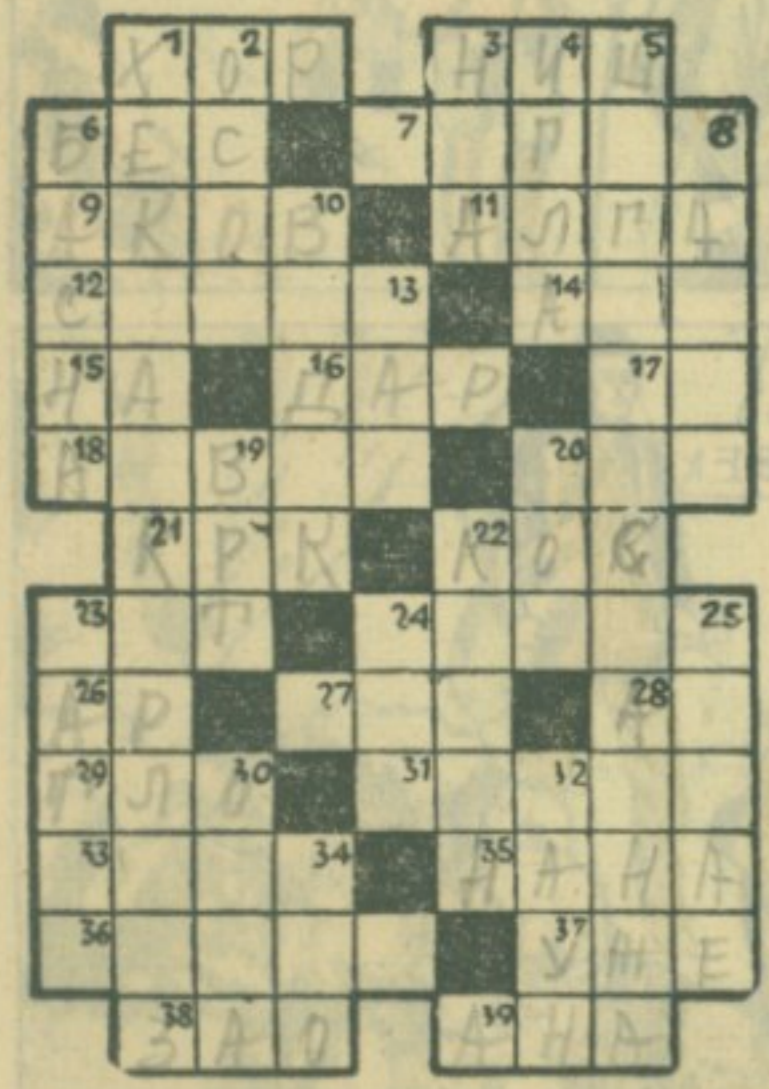
И ДРУГИМ...

Нови одељак института Макс-Планк за физику и астрофизику недавно је отворен у Минхену. Имаће 300 сарадника који ће се бавити не само истраживањима у области нуклеарне физике, већ такође и филозофијом, физиком, математиком, астрофизиком, хемијом и применом модерне технике. Институт Макс-Планк је био разрушен за време рата а поново је обновљен 1949 у Гетингену.

Водоравно: 1) певачко друштво; 2) град у Србији; 6) јарост; 7) врста дрвета; 9) стара мера за течност; 11) водена биљка; 12) прича у сликама; 14) град у Француској; 15) свеза; 16) поклон; 17) иницијали аутора спева „Смрт Смаил-аге Ченгића“; 18) један хемиски елемент; 20) област на Сицилији; 21) место на Јадрану; 22) птица певачица; 23) језеро у Ирској; 24) личност из Дизнијевих стрипова; 26) мера за површину; 27) свеза; 28) хемиски знак за сребро; 29) земљиште; 31) врста дрвета; 33) опера од Вердија; 35) роман Е. Золе; 36) шпански књижевник („Крваве свадбе“); 37) конопац; 38) опак; 39) женско име.

Усправно: 1) име и презиме француског композитора (19 век); 2) место на Цресу; 3) врста грозња; 4) део шиваћег прибора; 5) роман од Балзака; 6) књижевни састав у коме животиње персонажирају људе; 8) повез око феса код муслимана; 10) североамерички филмски редитељ („Рат и мир“); 13) бог стада код старих Грка; 19) лут; 20) бог ветра код старих Грка; 22) совјетски шаховски велемајстор; 23) област у Јужноафричкој Укији; 25) род густера; 30) притока Балтичког Мора; 32) место у Хрватској; 34) свеза.

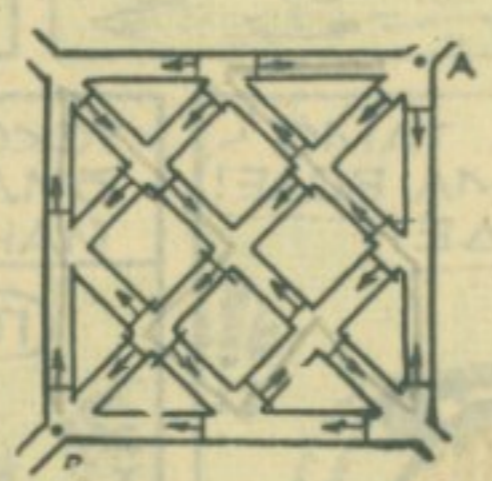
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Бар; 4) Лим; 7) Гибралтар; 20) ала; 11) Аре; 12) Н(аполеон) В(ионапарта); 13) так; 15) ак; 16) Гата; 18) Рума; 20) Орт; 21) Ена; 22) Ирска; 23) ата; 27) зло; 29) ара; 31) Вермингем; 34) рм; 35) Опа; 36) хп; 37) Карл; 38) руке; 41) Ала; 42) Сар.

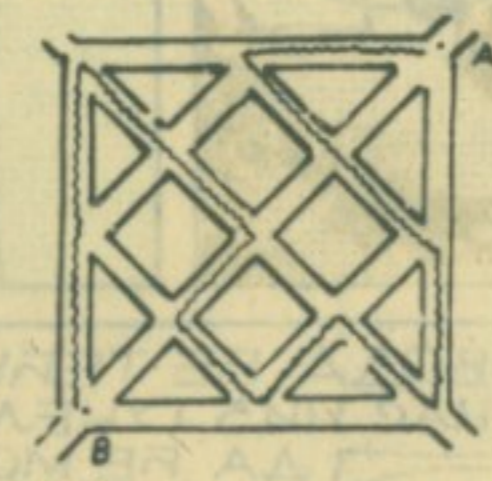
Усправно: 1) Вилбао; 2) аба; 3) Р. Р.; 4) Л(аза) Д(азаревич); 5) Ита; 6) марама; 7) Гант; 8) Аха; 9) река; 13) Татра; 14) Крека; 17) три; 19) Уна; 23) стрип; 24) Алеман; 26) сребња; 27) збјрка; 28) ор; 29) аг; 30) ампер; 32) Мол; 33) нар; 38) ра; 40) ус.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ВОЖЊА БИЦИКЛОМ

Зоран много воли да вози бицикл. Само када не би постојали путеви којима се сме возити само у једном правцу! Како може, например, да дође од места В до А када знаци показују да се у другом правцу не сме ићи?

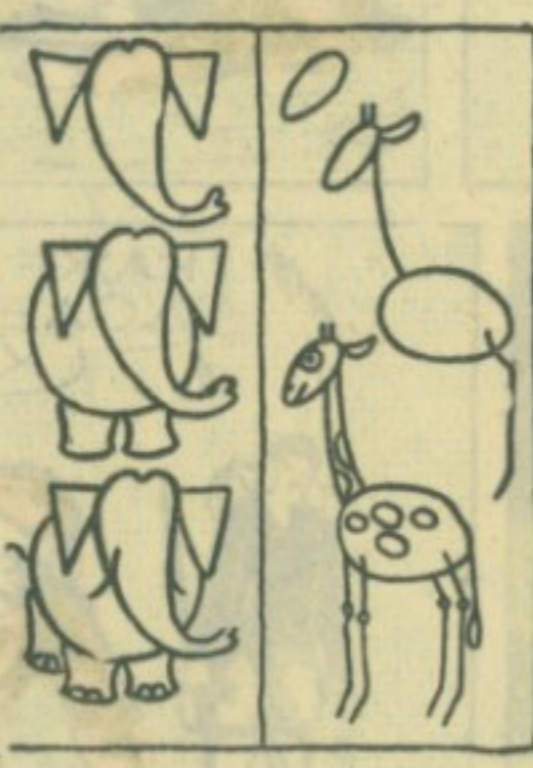
Минијатурна флота

Неколико љуски од ораха биће довољно да направите праву армаду. Ево на који начин:

Узмите орахове љуске, колко је год могућно боље и веће, један кромпир и палидрва. Исеците парче кромпира и наместите га тачно на дно љуске. Оно ће послужити истовремено као претега и основа за велику катарку која ће бити обично палидрво забодено у кромпир у средини љуске.

Парчетом жиче пробушите малу рупу на шилатом крају љуске од ораха. Удените у ову рупу друго парче шибце, имаћете хоризонталну катарку. Парче хартије залепљено на усправну и хори зонталну катарку даће вам једро.

Ставите љау у воду и дувajte у њено једро. Направите више оваквих љавица и имаћете праву армаду.

За мале цртаче

И слона и жирафу лако ћете нацртати ако се придржавате горњих упутстава.

НАВЈИТЕ ГА... ЗА 2 МИНУТА!

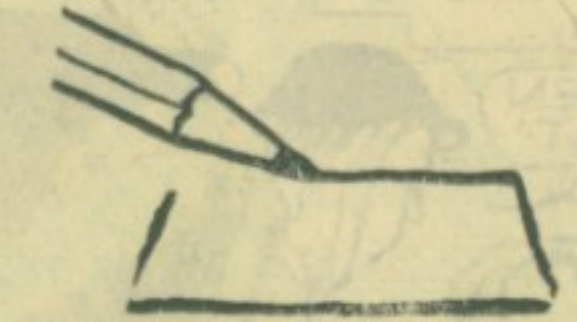
Јован, Зоран, Славко и Гордана седели су подједнако удаљени једно од другог за једним округлим столом. Онај који се налази десно од Јована није ни Зоран, ни Славко. Онај који је према Гордани није Славко. Ко је онда? Јован, Зоран или Славко?

Решење: Према Гордани несумњиво седи Зоран, — јер онај десно од Јована није ни Зоран ни Славко, то је значи Гордана. Дакле, Славко није насупрот Гордани. То онда мора да буде Зоран.

ТРИК СА ЧАШОМ

Да ли је могућно пуну чашу воде обрнути и носити? Потребно је до врха напунити чашу водом, затим једну поштанску карту чврсто ставити на горњу ивицу чаше и онда преко ње руку и затим све заједно окренути. Ако тада нагло извучете руку испод карте ова ће остати на чашу а вода неће истећи напоље. То је сасвим једноставно јер — у чашу нема нимало ваздуха а спољни ваздух притискује јаче карту него вода изнутра.

ЧАРОБНА ОЛОВКА

Цртачи није нимало тешко; повуците једном овамо, једном онамо.

Мало право, мало криво.

Неколико потеза тамо-амо, и одједном — изгледа као да ту стоји собни кактус.

Још једна тачкица и један потез и сво једног човека који се купа.

... назив за конфекте, разнобојне кружије од хартије, талијанског је порекла. У почетку је та реч у Италији означавала ситне бонбоне и друге слаткише које је становништво за време карневала бацило с прозора и балкона на улице.

... дивље хортензије, од којих су највећем и укрштањем добијене баштенске врсте, расту у Америци и Источној и Јужној Азији.

... термин „хормони“ први пут је у медицини употребљен 1902 године.

... базилиск, густер који живи у Панами, може да трчи по води иако на ногама нема пловне коже.

... плод дрвета манго веома је укусан. Међутим, од љуске тог плода на уснама се појаве болни пливкови.

... град најчешће пада дању, између 12 и 18 часова, а ноћу веома ретко.

... на свету има око 5.000 разних сорти крушака.

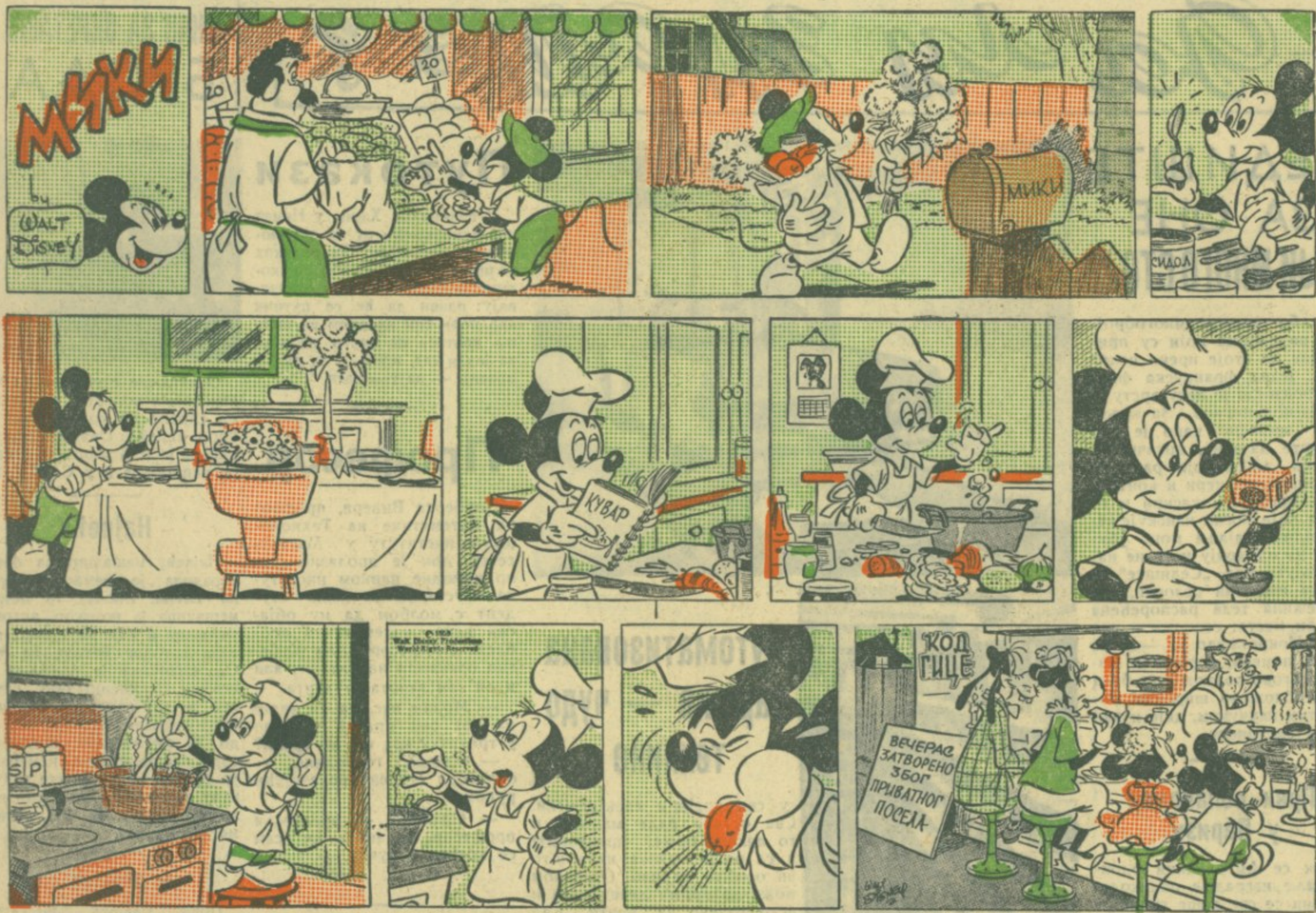
... прво гњурачко звоно начинио је, 1600 године, Франц Кеслер за радове на извлачењу товара и

бродова „Непобедиве армаде“, шпанске флоте настрадале крајем 15 века.

... за одржавање животних намирница које се лако кваре у Америци су однедавно почели да употребљавају лед направљен од стерилизоване воде и читавог низа антибиотика.

... уколико центар земљотреса лежи дубље у земљи, уколико се његово дејство осећа на већој површини.

ТАКОБЕ

Завршетак је школске године и учитељ саветује ђацима шта да раде преко распуста. Поред осталог каже:
— Желим да се преко распуста добро проведете и е-

свежите, а пре свега волео бих да постанете и мало наметливи.

У име целог разреда зачуо се Гајин глас:
— Хвала лепо, и ми вама, учитељу.

ШТА БИ РАДИО

— Шта би ти, Перо Ждеро, радио када би добио владни изодитак на лутрији?
— Шта бих радио? Како смешно питање?! Па не бих радио ништа док напре трају.

А ОНДА?

— Рајо, шта је Наполеон урадио када се почео на престо? — упитао га је учитељ.
Рајо, који није био баш велики пријатељ историје, одговорио је мирно:
— Сео је на њега.

ПИТАЊА и одговори

Шта је текстура?
Шта су навирци?
Шта је натурашбина?
Шта је потура?
Шта је Рисон?

ОДГОВОР:

ТЕКТУРА је нова латинска реч и означава покривач, омот за списе. То је и назив

за листић са исправком који се прилепи на погрешно место у тексту.

НАВИРЦИ су нека врста навлаке од вуне за стопала. Постављени су белом чојом око отвора. Облаче се преко чарана. Уобичајени су у Далмацији.

НАТУРАШБИНА је по народном веровању врста злих демонских бића која се јављају у облику различитих животиња. Чим их човек угледа треба од њих што брже да бежи, јер ако га случајно стигну и претекну, умреће за неколико дана. Обично се виђају ноћу, а често су и невидљива те се само чују како свирају и играју.

ПОТУРА је врста староз новца. Реч потиче од пољске речи pot — нол и totory — други — молдрузи, новац у вредности од 1 1/2 гроша. Потура је у Мађарској вредела 1 1/2 крајнјару. Прављена је од бакра и била у промету и у нашим крајевима, нарочито у Хрватској и Славонији.

РИСОН (Rhison) је име данашњег Рисна у грчко-римско доба. Неки стари писци пишу да Рисон лежи на реци истог имена. По свој прилици они су сматрали Которски Залив за реку, зато што ујесен и зиму, кад су велике кише, вода тече као нека река из Рисанског и Которског Залива кроз теснац Вериге у Тиватски Залив.

ПУТОВАЊЕ У СРЕДНШТЕ ЗЕМЉЕ ПО ЖИЛУ ВЕРНУ

